

N:o 8.

Ank. till Riksd. Kansli d. 12 April 1870, kl. 5 e. m.

Memorial, med förslag till ändringar i Banko-reglementet.

Sedan Utskottet nu genomgått och pröfvat samtliga delar af det utaf sist församlade Riksdag stadfästade Banko-reglemente, som finnes infördt i 10:de Samlingen af Bihanget till sistlidne Riksdags protokoll, och dervid jemväl tagit under ompröfning dels de vid innevarande riksdag väckta motioner, som afse ändringar eller tillägg i reglementet, dels af Banko-fullmäktige hos Utskottet gjorda framställningar, går Utskottet att i ett sammanhang afgifva förslag till de ändringar, Utskottet funnit böra göras; och skall, sedan Riksdagen häröfver beslutat, jemlikt föreskriften i 8 § af Utskottets instruktion, med bibehållande af de stadganden, hvilka icke blifvit upphäfdade eller ändrade, i ett helt sammanfatta nytt reglemente, att efter riksdagens slut tjena till efterrättelse.

Iakttagande hufvudsakligen den ordning, i hvilken reglementet för närvarande är uppställt, begynner Utskottet med de ändringsförslag, som röra *Artikeln 1, om Bankens verksamhet, dess grundfond och reservfond.*

I ett till Utskottet ingifvet memorial, innefattande förslag till ändringar i åtskilliga delar af reglementet, hafva Fullmäktige till en början fästat uppmärksamhet på § 4, som innehåller bestämmelser rörande den nu så kallade *Reservfonden.*

Denna § lyder för närvarande sålunda:

»Skilnaden emellan beloppet af högsta tillåtna sedelutgifning och beloppet af beräknad sedelstock utgör Riksbankens reservfond.

Bih. till Riksd. Prot. 1870. 6 Saml. 1 Afd. 7 Häft.

Till denna fond skola öfverföras:

- 1:o inbetalningarne å utestående lån, mot in-teckning uti hus och jord i städerna samt på äldre lånebanko-obligationer;
- 2:o återbetalda filialbanksförsträckningar;
- 3:o inbetalningar å obligationer;
- 4:o inbetalningar å allmänna hypotheksbankens skuld för öfvertagna fordringar mot in-teckning i fast egendom på landet;
- 5:o inflytande vinstmedel.

Och berättigas Fullmäktige derjemte att, om och när någon del af Handels- och Närings-diskontfonden eller allmänna diskontfonden befinnes obegagnad, öfverflytta de icke använda medlen till reservfonden, med förbindelse för Fullmäktige att, derest Bankens ställning det medgifver, dessa medel återställa, då de varda för det ursprungliga ändamålet erforderliga.

Från reservfonden skola afföras:

- 1:o de belopp af Riksbankens upplupna vinst, hvilka enligt Riksdagens beslut skola till Riksgälds-kontoret aflemnas;
- 2:o den förstärkning af Handels- och Närings-diskontfonden vid diskont- och lånekontoren, som erfordras då uttagningarne på upp- och afskrifningsräkning öfverstiga i kassa eller på räkning inestående belopp;
- 3:o de för Bankens ränteutgifter, förvaltningskostnader m. m. erforderliga medel;

äfvensom, då Bankens säkerhet det medgifver och allmänna rörelsen sådant påkallar, förstärkningar af Handels- och Närings-diskontfonden samt medel för liqid af obligationer, som Banken, på grund af uppgjortt kontrakt eller eljest, öfvertager eller inköper; allt under vilkor att det stadgade maximum för sedelstock ej öfverskrides.»

I afseende på denna § hafva Fullmäktige anfört:

att när, vid 1844—1845 årens riksdag, med ändring af dittills gällande bestämmelser angående Riksbankens sedelutgifning, fastställdes ett bestämdt belopp af 30 millioner R:dr, hvarmed Bankens beräknade sedelstock högst finge öfverstiga hvad som fanns i metallisk valuta, nödvändigheten förbisågs att samtidigt meddela föreskrifter till förebyggande af sedelstockens äfven tillfälliga stigande öfver berörda maximum;

att häraf vid följande riksdagar föranleddes undersökningar och utredningar angående den verkliga sedelansvarigheten, i ändamål att kunna genom föreskrift i Banko-reglementet angifva det belopp, hvilket i låne- och kreditiv-väg kunde användas utan att maximum för sedelstocken öfverskreds;

att föreskrift i denna syftning intagits i reglementet första gången år 1858, hvarest i 174 § det sålunda användbara beloppet benämndes »Bankens reservfond», en benämning, som bibehållits, oaktadt, i följd af en sedermera beslutad förändring, den så kallade reservfonden numera i sjelfva verket endast utgjorde skilnaden emellan beloppet af högsta tillåtna sedelutgifning och beloppet af beräknad sedelstock, eller den obegagnade sedelutgiftningsrätten;

att benämningen »reservfond» vore oegentlig, såsom stridande både emot språkbruket och den i sakens natur grundade föreställningen om en sådan fond, då dermed rätteligen borde förstås en verklig tillgång, eller ett, förutom grundfonden, befintligt öfverskott af tillgångar och fordringar utöfver skulderna; och att samma benämning tillika vore olämplig, emedan deraf gäfves anledning till oriktiga föreställningar om beloppet af den tillgång, som funnes användbar till andra föremål, än som för Riksbankens egentliga verksamhet äro bestämda, och benämningen sannolikt ofta bidragit till framkallande af anmärkningar i afseende på anvisandet af förslag till Riksbankens lånerörelse, hvilka anmärkningar måhända utblifvit, om den s. k. reservfonden haft sin rätta benämning.

Fullmäktige hafva fördenskull föreslagit, att den verkliga reserven måtte i särskild §, å det ställe, der nuvarande § 4 har sin plats, definieras, och deremot denna §:s nuvarande innehåll, med erforderliga jemkningar i uppställningen, förflyttas till § 26 såsom ett nytt moment; hvarjemte Fullmäktige yttrat att, då den sålunda föreslagna förändringen, om densamma godkändes, föranledde dertill, att bokföring i räkenskaperna under benämning »reservfonden» icke vidare komme att ega rum, ur §§ 27 och 52 borde uteslutas de derstädes förekommande uttryck, som hafva afseende på den nu s. k. reservfonden.

Utskottet, som i hufvudsaken fullkomligt gillar Fullmäktiges nu omförmälda framställningar, finner likväl icke nödigt att i reglementet bibehålla de delar af nuvarande § 4, hvilka allenast innehålla ett uppräknande af in- och utbetalningar, som föranleda ökning eller minskning af den obegagnade sedelutgiftningsrätten, utan att tillika innehålla någon vidare eller på annat ställe i reglementet icke befintlig föreskrift beträffande förvaltning eller bokföring.

I sådant afseende får Utskottet, under hänvisning till §:ns här ofvan intagna lydelse, anmärka, hvad beträffar först de medel, som öka den obegagnade sedelutgiftningsrätten, att samtliga under 1:o—5:o omförmälda slag af inbetalningar äro sådana, som direkt härröra af Bankens rörelse eller af bestämmelser, som finnas på annat ställe i reglementet; och hvad angår de i §:n omförmälda poster, genom hvilka minsk-

ning i den obegagnade sedelutgifningsrätten uppkommer: att någon särskild reglements-föreskrift icke synes behöflig i afseende på utbetalning af de belopp, Riksdagen kan hafva från bankens vinstmedel anvisat till Riksgälds-kontoret; att de i 2:o omförmälda förstärkningar af Handels- och Närings-diskontfondens kassa blott utgöra en tillämpning af hvad som i § 52 finnes bestämdt, och att omförmälade på detta ställe af de i 3:o nämnda utbetalningar af räntor och förvaltningskostnader alldeles icke kan vara erforderligt.

Af nu ifrågavarande delar utaf § 4 återstår således endast hvad densamma innehåller rörande indragning från låneförslagen af obegagnade medel, om meddelande tvärtom af förstärkningar till dessa förslag, när sådant af behof påkallas och bankens ställning det medgifver, om användande af medel för likvid af inköpta obligationer, samt slutligen förbehållet att maximum för sedelstock ej får öfverskridas.

Förstnämnda bestämmelser, om indragning från och förstärkning till utlåningsfonderna, anser Utskottet hafva sin rätta plats i Artikel 4, som handlar om utlåningen, hvarest under Afdelning 2, »Allmänna bestämmelser», §§ 51 och 53 kunna genom en förändrad uppställning upptaga berörda bestämmelser. Berättigandet att köpa obligationer, i afseende på hvilket några detaljföreskrifter icke synas erforderliga, finnes redan i § 2; och förbudet mot öfverskridande af sedelstocks-maximum torde lika litet behöfva särskildt uttryckas, som förbud mot öfverskridande af andra reglements-stadganden.

På grund af det anförda hemställer Utskottet:

1:o.

att i stället för nuvarande § 4 må i reglementet införas följande nya bestämmelse:

Från föregående åren reserverad och under löpande året uppkommande behållen vinst, som icke erfordras för att ersätta inträffad kapitalförminskning i grundfonden, utgör bankens reservfond.

Och föreslår Utskottet här nedan i ordning efter paragrafföljden de öfriga nya stadganden eller ändringar i förutvarande, hvilka stå i sammanhang med nu omförmälda ämne.

Andra Afdelningen af Artikel 2 handlar om »åtgärder för metalliska kassans förstärkning», och innehåller i §§ 7 och 8 följande bestämmelser:

§ 7.

»Mom. 1. Såväl i Banken, som vid lånekontoren invexlas, mot Bankens sedlar, svenskt silfvermynt.

Äfven inköpas, efter de pris, som Fullmäktige hafva att bestämma, utländska silfvermyntsorтер, med undantag af skiljemynt.

Mom. 2. Skulle vid lånekontoren större qvantiteter utländska silfvermyntsorтер erbjudas till inköp, än som kan ske med de tillgångar, lånekontorens kassor för tillfället ega, äro dessa kontor berättigade att för inköpets verkställande assignera på banken å en för sådant ändamål öppnad särskild räkning, under förbehåll likväl, att kontoret för det assignerade beloppet, så fort ske kan, redovisar.

§ 8.

I Banken emottages:

1:o) Svenskt och utländskt guldmynt efter det pris, Fullmäktige, med ledning af priset å guld på utrikes orter, tid efter annan bestämma; och

2:o) kontrolleradt verksilfver efter det pris, Fullmäktige bestämma; samt kontrolleradt eller annat omyntadt guld efter det pris, Fullmäktige, med ledning af för tillfället gällande invexlingspris å caroliner, bestämma.»

Enligt dessa §§:s nuvarande lydelse, skulle i lånekontoren hvarken emottagas svenskt och utländskt guldmynt, ej heller allmänheten derstädes kunna få försälja verksilfver samt kontrolleradt eller annat omyntadt guld.

Utskottet anser det likväl ligga i såväl bankens som allmänhetens intresse att så mätte, så vidt möjligt, kunna ske, och vill fördenskull föreslå ändring i sådan syftning af nyss anförda stadganden, hvilka, då ingen skilnad komme att finnas emellan valutor, som finge emottagas både i Riksbanken och lånekontoren, samt sådana, som endast emottagas på förstnämnda ställe, kunna sammanföras i en paragraf. I afseende på denna, hvartill förslag här nedan framställles, bör Utskottet fästa uppmärksamheten dels derpå, att de i nuvarande § 8 befintliga uttryck, som utgöra en anvisning för Fullmäktige rörande de grunder, efter hvilka priset på guldmynt samt å kontrolleradt eller annat omyntadt guld bör bestämmas, icke synas behöfliga, enär det faller af sig sjelf att dessa grunder och inga andra böra tagas till rättesnöre, dels derpå, att å Fullmäktige måste öfverlemnas att vidtaga nödiga anstalter samt medela erforderliga föreskrifter beträffande sättet för emottagande i ban-

ken och lånekontoren af omyntade valutor i och för riktig beräkning af deras verkliga värde och förebyggande af förluster för banken, som genom misstag eller svek kunna uppkomma.

Utskottet föreslår:

2:o.

att i stället för nuvarande §§ 7 och 8 må i reglementet införas följande stadgande:

Mom. 1. Såväl i banken, som vid lånekontoren invezlas, mot bankens sedlar, svenskt silfvermynt.

Mom. 2. Vidare emottages och inköpes i banken och lånekontoren, efter de pris, Fullmäktige ega att tid efter annan bestämma:

svenskt och utländskt guldmynt, utländska silfvermyntsorter, med undantag af skiljemynt,

kontrolleradt verksilfver, samt kontrolleradt eller annat omyntadt guld;

och ega Fullmäktige att angående förfaringssättet vid emottagande och inköp af de i detta moment omförmälda slag af valutor vidtaga de anstalter samt meddela de föreskrifter, som finnas erforderliga.

Mom. 3. Skulle vid lånekontoren större kvantiteter guldmynt, utländskt silfvermynt, verksilfver eller kontrolleradt eller annat omyntadt guld erbjudas till inköp, än som kan liquideras med de tillgångar, lånekontorens kassor för tillfället ega, äro dessa kontor berättigade att för inköpets verkställande assignera på banken å en för sådant ändamål öppnad särskild räkning, under förbehåll likväl att kontoret för det assignerade beloppet, så fort ske kan, redovisar.

Med erinran att, enligt föreskriften i 9:de § af reglementet, Fullmäktige icke äro berättigade att köpa på utrikes ort betalbara vaxlar, dragna på längre tid, än tre månader, hafva Fullmäktige anfört att, ehuru endast undantagsvis och för att genom köp af vaxlar å en myntsort kunna bereda banken för tillfället behöflig förstärkning af tillgången i annan myntsort, nämnda föreskrift sålunda tillämpats, att vaxlar, om än dragna å tid utöfver tre månader, blifvit inköpta, när desamma återstående omloppstid inskränkt sig till högst fyra månader, men att, sedan numera en del exportaffärer betinga en kredit af ända till sex månader, den ifrågavarande föreskriften tvingat till afvisande af skeppnings-

vexlar med återstående omloppstid af fyra månader, ehuru sådana vexlar grundade sig på verkliga affärer och voro utfärdade af solida hus samt kunnat erhållas till fördelaktig kurs. För att undanrödja det hinder, som nuvarande stadgande lade i vägen för beredande af behållningar på utrikes ort, hafva Fullmäktige hemställt om ändring af mom. 1 i § 9 sålunda, att vexlar med återstående löpetid af ända till 4 månader måtte kunna få för bankens räkning köpas; och som Utskottet för sin del finner skäligt tillstyrka hvad Fullmäktige sålunda hemställt, föreslår Utskottet,

3:o.

att mom. 1 af § 9 i reglementet må erhålla följande förändrade lydelse:

»Fullmäktige bemyndigas att af välkända och solida trassenter eller endossenter låta i Stockholm, Göteborg och Malmö, efter den kurs Fullmäktige bestämma, köpa vexlar, betalbara å utrikes ort **sednast inom fyra månader derefter**; äfvensom att träffa annat aftal om öfvertagande för bankens räkning af utländsk valuta.»

I förevarande §:s öfriga momenter är ingen ändring ifrågasatt.

Af det förslag Utskottet ofvan framställt om emottagande äfven vid lånekontoren af svenskt och utländskt guldmynt, följer att sådant äfven må kunna, när tillgång finnes och efterfrågan sker, från lånekontoren utlemnas; och erfordras fördenskull ett tillägg i § 18, som handlar om utvexling af guldmynt.

Utskottet hemställer,

4:o.

att nämnda § 18 må få följande lydelse:

»Svenskt och utländskt guldmynt må, i mån af tillgång och rörelsens behof, från banken **och lånekontoren utveclas till det pris, Fullmäktige finna skäligt derå fastställa.**»

I sin framställning här ofvan angående § 4 i reglementet, har Utskottet omförmält, hurusom, under förutsättning att det kapitalöfverskott, banken eger utöfver grundfonden, upptages såsom reservfond, och bankens obegagnade sedelutgifningsrätt särskiljes, Fullmäktige föreslagit att bestämmelsen rörande den sistnämnde skulle införas såsom moment 2 under § 26, äfvensom Utskottet angifvit de skäl, på hvilka Utskottet, som i sak gillade Fullmäktiges åsigt, likväl fann en del af det föreslagna mo-

mentets innehåll böra uteslutas. Under åberopande här af och med tillkännagifvande derjemte att, hvad formen angår, Utskottet dessutom skiljer sig ifrån Fullmäktige i så måtto, att Utskottet anser bestämmelsen angående maximum för den del af sedelstocken, som icke motsvaras af metallisk kassa, böra bibehållas i en § för sig, och bestämmelsen rörande den obegagnade sedelutgifningsrätten böra upptagas i en särskild §, hvilken rätteligen får sin plats näst efter den förstnämnda, föreslår Utskottet nu

5:o.

att näst efter § 26 i reglementet må införas en ny paragraf af följande lydelse:

Skilnaden emellan beloppet af högsta tillåtna sedelutgifning och beloppet af beräknad sedelstock utgör bankens obegagnade sedelutgifningsrätt.

I sammanhang med det föregående blifver ändring nödig i slutet af 27 §. Sedan nemligen i denna § föreskrifvits hvilka och i hvilken ordning indrægingar å bankens rörelse, äfvensom andra åtgärder skola vidtagas, när metalliska kassan nedgår, förordnas i slutet af §:n, att de dymedelst inflytande medlen skola öfverföras till bankens reservfond.

Resultatet af hvarje indræging i bankens rörelse, som minskar summan af utelöpande sedlar, blifver naturligtvis en ökning i den obegagnade sedelutgifningsrätten; men då bokföring i räkenskaperna på särskild räkning af denna icke är erforderlig, behöfver icke heller någonting stadgas om öfverföring dertill af indragna medel.

Med afseende här på hemställer Utskottet i konsekvens med dess under 1:o och 5:o afgifna förslag, att, med uteslutande ur § 27 af de i slutet förekommande orden »öfverföras till bankens reservfond, hvar ifrån desamma» samt med en i följd här af nödig ändring uti slutorden,

6:o.

nämnda § 27 må erhålla följande, i öfrigt oförändrade lydelse:

»Oberoende af de åtgärder, Fullmäktige, enligt §§ (7, 8, 9, 10 och 11), hafva att vidtaga till förstärkning af bankens metalliska kassa, åligger det Fullmäktige att, när berörda kassa fortfar att minskas eller bankens ställning i öfrigt det påkallar:

a) minska

a) minska diskonteringen och utlåningen från handels- och närings-diskontfonden samt kassakreditiv-rörelsen;

b) alldeles inställa omförmälda diskontering och utlåning samt kassakreditiv-rörelsen, med undantag dock hvad angår de kreditiv, som här nedan omförmälas, äfvensom indraga större eller mindre del af utlåningen från allmänna diskontfonden;

c) till inbetalning inom den i hvarje särskildt fall bestämda tid uppsäga de Kongl. Kommers-kollegium och Jernkontoret beviljade kreditiv, äfvensom filialbanker meddelade försträckningar; samt

d) uppsäga det Riksgälds-kontoret beviljade kreditiv; och böra dessa till förminskning af bankens sedelstock anvisade uträgar begagnas i den ordning, de här ofvan äro uppräknade;

Fullmäktige likväl öppet lemnadt att derförinnan eller samtidsigt dermed försälja större eller mindre del af innehafvande obligationer; kommande de medel, som från lånerörelsen indragas, att, när bankens ställning det medgifver, till sina ursprungliga ändamål återföras».

Uti 29:de § innehållas föreskrifter rörande granskningen af förslitna och bristfälliga sedlar; och stadgas uti mom. 4, att frågor om inlösen af sådana sedlar, hvilka genom olyckshändelser blifvit så stympade och skadade, att denna inlösen beror icke af sedlarnes granskning, utan på undersökning och pröfning af särskilda skäl och omständigheter, skola hänskjutas till afgörande af Banko-Utskottet.

I anledning af ett under förlidet år inräffadt fall, att en sedel å 50 R:dr blifvit genom uppgifven och till fullt styrkt tillfällighet så stympad, att densamma icke, med afseende på de i allmänhet för stympade sedlars inlösen gällande bestämmelser, kunnat af vederbörande i banken till inlösen godkännas, utan frågan derom måst, jemlikt ofvan anförda föreskrift, öfverlemnas till pröfning af Banko-Utskottet, som, i enlighet med Fullmäktiges lemnade tillstyrkan, medgifvit utbetalande af ersättning för densamma, hafva Fullmäktige hemställt, huruvida det icke kunde åt dem öfverlemnas att, efter noggrann undersökning och pröfning af omständigheterna, låta, utan föregången anmälan hos Utskottet, meddela ersättning för bankens sedlar, som genom olyckshändelser blifvit till en del eller till det hela skadade. Såsom skäl för denna hemställan, hafva Fullmäktige erinrat, hurusom olyckshändelser, hvarigenom sedlar så skadades, att omedelbar inlösen af desamma icke finge ega rum, kunde inträffa för personer, hvilka icke utan den största olägen-

het förmådde undvara den förstörda penningsumman under tiden intilldess Banko-Utskott sammanträdde och hunne pröfva saken; och som Utskottet anser denna omständighet innefatta giltig anledning dertill att tillfälle till erhållande af ersättning för skadade sedlar utan onödigt dröjsmål må vara beredt samt Fullmäktige utan tvifvel i dylika frågor både kunna förskaffa sig lika säker sakkännedom, som Utskottet, och med noggrannhet verkställa pröfningen deraf, tillstyrker Utskottet den gjorda hemställan, samt föreslår fördenskull,

7:o.

att § 29 mom. 4 må erhålla följande lydelse:

Frågor om inlösen af sådana sedlar, hvilka genom olyckshändelser blifvit så stympade och skadade, att denna inlösen beror icke af sedlarnes granskning, utan på undersökning och pröfning af särskilda skäl och omständigheter, afgöras af Banko-fullmäktige.

Reglementets § 30 lyder för närvarande sålunda:

»För invexling i landsorten af förslitna sedlar å fem Riksdaler och derunder, i utbyte mot silfvermynt å 10, 25 och 50 öre samt sedlar å en Riksdaler och fem Riksdaler, äfvensom för spridning i landsorten af sistberörda två sedelvalörer, ega Fullmäktige att vidtaga nödiga åtgärder».

På grund häraf hafva med personer eller inrättningar i landsorterna, hvilka derom anmält sig, träffats öfverenskommelser, enligt hvilka desse, emot åtnjutande af en godtgörelse, som för närvarande utgår med $\frac{1}{8}$ till $\frac{1}{2}$ procent, i mån som de till banken insända förslitna sedlar å 5 och 1 R:dr eller å äldre valörer under 5 R:dr, få sig tillsända motsvarande belopp; och åtnjutes, enligt särskild författning, portofrihet för dessa försändningar med posten, hvilken sistnämnda förmån åtnjutes äfven vid reqvirerad försändning från banken af sedlar å nämnda valörer samt silfvermynt i öresvalörer, i och för spridning deraf, emot insända andra valutor, såsom större sedlar eller postvexlar.

Ehuru berörda anordning förorsakar Riksbanken en utgift, som kunde besparas, skulle dock borttagandet af den ersättning, som tillgodokommer vexlingsförrättarne, utan tvifvel föranleda dertill, att de sedlar å små valörer, som cirkulera i landsorterna, komme att der qvarstadna äfven sedan de blifvit så slitna, att allmänheten med skäl kunde begära att få dem utbytta mot bättre, enär kostnaden och tidsutdrägen för sedlarnes försändande till banken och andras erhållande i ställe

i de flesta fall och så länge som möjligt undanskjöte vidtagandet af sådan åtgärd.

Utskottet finner fördenskull den ifrågakvarande bestämmelsen böra bibehållas, likväl med borttagande af hvad densamma innehåller rörande särskilda åtgärder för spridning af sedlar, oberoende af vexling; och hemställer fördenskull, att, med någon förändring jemväl i öfrigt af nu begagnade ordalag,

8:o.

motsvarigheten till nuvarande § 30 må erhålla följande lydelse:

För inuexling i landsorten af förslitna sedlar å 5 Riksdaler och derunder emot motsvarande sedlar eller silfvermynt ega Fullmäktige att vidtaga nödiga åtgärder.

I en inom Andra Kammaren väckt motion, N:o 158, har Herr *Anders Andersson* hemställt, att det måtte åläggas banken att, i förhållande till värdet, genom landtränterierna låta inlösa gammalt silfver- och kopparmynt. Till denna hemställan har motionären uppgifvit såsom anledning, att inom hans ort skulle bland allmänheten förekomma en mängd gamla koppar- och silfvermynt, hvilka icke i rörelsen man och man emellan emottoges såsom betalningsmedel och icke heller kunde till guldsmeder och kopparslagare mot skäligt pris afyttras.

Utskottet får i anledning häraf upplysa, att, så vidt Utskottet kunnat inhemta, af alla de silfvermyntsorter, som sedan år 1770 här i landet präglats, intet annat mynt är ur rörelsen aflyst, än det å $\frac{1}{24}$ Riksdaler specie, men att det oaktadt äfven denna myntsort, när något deraf i banken företes, varder inlöst efter prägelvärdet, samt att, hvad kopparskiljemynt beträffar, intet sådant, prägladt sedan början af detta århundrade, blifvit ur rörelsen aflyst.

Visserligen har spridningen till de aflägsnare landsorterna af kopparskiljemynt i öresvalörer ännu varit otillräcklig, så att der fortfarande cirkulera äldre skiljemynt å skillingsvalörer till ganska stor del; men dessa myntslag äro dock fortfarande gångbara, så att deras mottagande såsom betalning icke kan vägras.

Då för öfrigt dessa myntslag emottagas i banken och dess lånekontor, — i hvilket sednare afseende Utskottet här nedan föreslår uttrycklig föreskrift, hvad angår kopparskiljemynt, om emottagande af sådant i lånekontoren — men det så mycket mindre torde vara skäligt att ådraga banken de kostnader, som skulle föranledas af ett åläggande att

från landtränterierna afhemta der influtet gammalt kopparmynt, som banken derförutan gör en icke obetydlig förlust genom skyldigheten att till prägelvärdet emottaga sådant kopparmynt, som icke mera är ämnadt att i rörelsen utgifvas; och då dessutom de åtgärder från det allmännas sida, hvilka torde inom långt blifva nödvändiga för indragning ur rörelsen af sådana både äldre och nyare mynt, som äro förslitna eller eljest otjenliga, synas böra blifva föremål för särskild behandling, anser Utskottet

9:o.

Herr Anders Anderssons motion, N:o 158, icke böra föranleda till särskild åtgärd;
men hemställer Utskottet, i sammanhang härmed

10:o.

att § 32 i reglementet må erhålla följande lydelse:

Det från Statsverket eller myntverket inlösta kopparskiljemynt utgifves och emottages i banken och länekontoren för silfver eller sedlar.

Riksgälds-kontorets kopparskiljemynths-poletter — — — (oförändradt).

I Artikel 3, om *Depositions-, Kassa- och Postväxelrörelserna*, har icke någon ändring ifrågasatts eller af Utskottet ansetts erforderlig.

Af *fjerde Artikeln, om Låne- och Kreditivrörelsen*, afhandlar Afdelning 1 den del af utlåningsrörelsen, som i Räkenskapskontoret redovisas, och hvilken hittills bestått i: utlåningar till Staten och allmänna inrättningar, kreditiven till manufakturdiskonten och Jernkontoret samt låne- och kreditivförsträckningar till filialbanker, och fortsatt utredning af numera upphörda lånegrenar.

Då Utskottet här nedan, i fråga om kreditiven till manufakturdiskonten och Jernkontoret, hemställer bland annat, att dessa kreditiv må förvandlas från särskilda förslag till vanliga kassakreditiv, ehuru med i vissa delar från andra kassakreditiv skiljaktiga vilkor, samt i sådant fall dessa kreditiv, likasom numera är förhållandet med Riksgälds-kontorets kreditiv i Riksbanken, komma att tillhöra Diskontkontoret, föreslår Utskottet nu, i afseende på § 39, en, under förutsättning af bifall till nyss antydda förslag, nödig redaktionsändring, hvarigenom denna § skulle komma att lyda sålunda:

11:o.

Räkenskapskontorets rörelse omfattar, jemte annat, redovisning för:

A) Utlåningar till staten och allmänna inrättningar;

B) Försträckningar till filialbanker;

C) Fortsatt utredning af numera upphörda lånegrenar.

I fråga om det, jemlikt 44 § af reglementet, till manufakturernas och fabrikernas understöd anvisade kreditiv, som för innevarande år utgör 1,750,000 R:dr, hafva motioner blifvit väckta:

i Första Kammaren af Herr C. Rydqvist, N:o 43, om förstärkning af kreditivet med 500,000 R:dr;

i Andra Kammaren af Herr O. Wijk, N:o 174, att kreditivets belopp måtte för år 1871 bestämmas till 1,500,000 R:dr, att tillhandahållas på hittills gällande vilkor.

Beträffande detta kreditivförslag bör Utskottet till en början erinra, att sedan vid 1868 års riksdag beloppet nedsatts från 2,250,000 R:dr, som kreditivet, från längre tid tillbaka beviljadt, alltsedan år 1860 utgjort, till 2,000,000 R:dr, så och efter det Banko-Utskottet vid sistlidne riksdag, under uttalande af den åsigt, som af föregående Riksdag genom den då beslutade nedsättningen gillats, att manufakturdiskontens kreditiv i Riksbanken borde småningom indragas, föreslagit kreditivbeloppets minskande för år 1870 med 250,000 R:dr, fastställde Riksdagen kreditivet för nu löpande år till 1,750,000 R:dr.

Då emellertid, efter hvad af Herr Rydqvists motion och det af honom vid densammas hänvisande till Utskottet afgifna yttrande vill synas, en motsatt åsigt emot den, som vid sednaste två riksdagar gjort sig gällande, ännu torde hos en och annan finnas, anhåller Utskottet att här få ur den vid sistlidne riksdag gjorda resumé af en år 1868 lemnad utredning i ämnet upptaga hvad som kan anses nödigt till upplysning för den, som icke varit i tillfälle att taga kännedom om saken.

Utskottet vill dock derförinnan uttryckligen förklara, att den indragning af ifrågavarande, till fabriksnäringars understödande afsedda allmänna bidrag, som Utskottet, lika med föregående Riksdagars Banko-Utskott, anser böra ske, ingalunda kan hafva sin grund i någon liknöjdhet, än mindre afvoghet mot dessa näringar, utan är föranledd å ena sidan af hänsyn till hvad Utskottet anser nyttigt för de med Riksbanken afsedda ändamål, samt å den andra af öfvertygelsen att, i den mån näringarne må böra af Staten genom penningeförsträckningar underlättas, detta lämpligare sker genom direkta anslag.

I den vid förra riksdagen gjorda framställning erinrar Utskottet till en början, hurusom den vid 1868 års riksdag lemnade utredningen

tydligan gäfvē vid handen, att den då beslutade nedsättningen i beloppet af ifrågavarande kreditiv vore att anse såsom början till en sådan småningom skeende indragning deraf, som kunde verkställas utan svårare rubbningar och olägenheter för dem, hvilka genom detta kreditiv äro i åtnjutande af låneförsträckning; och anför Utskottet derefter:

»Enligt de bestämmelser, hvilka uti reglementet för manufaktur-diskontinrättningen af den 8 Februari 1844 äro fastställda i afseende på utlåningen, är lånerätten i manufakturdiskonten inskränkt till endast vissa slags, i reglementet uppräknade fabriker och manufakturer, under det andra industrigrenar icke ega undfå understöd, såvida icke Kongl. Maj:t på särskild ansökan åt en eller annan fabrik beviljat rättighet dertill. De låneberättigade inrättningarna äro indelade i tre särskilda klasser med olika lånerätt, hvilken till beloppet bestämmes af Kom-mérs-kollegium årligen med hänsyn å ena sidan till det tillverkningsvärde, på grund af hvilket lånerätt sökes, och å andra sidan till de för året till utlåning tillgängliga medel; varande i afseende på fördelningen emellan de särskilda klasserna föreskrifvet, att andra klassen undfår tre fjerdedelar och tredje klassen hälften af hvad som blifvit bestämdt för första klassen».

»En särskild bestämmelse är likväl gällande för Eskilstuna fristads manufakturister och förläggare, i det dessa ega belåningsrätt, de förre för 33½ procent af tillverkningsvärdet och de sednare för 40 procent af förlagssumman.»

»Lånen beviljas på minst en, högst nio månader, men det har sedan långt tillbaka varit sed att låntagare, som inom förfallotiden för sitt lån inlemnad och fått godkänd ny förbindelse, tillåtits att utan förutgången inbetalning öfverföra det gamla lånet på ny räkning; hvadan lånen i sjelfva verket kunna blifva under längre tider stående.»

»Af manufakturdiskontens tillgångar, hvilka utgöras af dels kreditivet i Riksbanken, dels en egen fond, är en särskild summa afsatt, utaf hvilken Kongl. Maj:t beviljar s. k. förlagslån på särskilda villkor, hvilka gemenligen innehålla, att lånen få innehafvas mot 5 procents ränta under de fyra första åren utan afbetalning å kapitalet samt under ytterligare fyra år med afbetalning af en fjerdedel årligen; varande i afseende på fonden för förlagslån genom Kongl. Bref af den 14 December 1866 bestämdt, att densamma, som förut utgjorde 750,000 R:dr, skall årligen ökas med 50,000 R:dr, tilldess densamma uppnått en million R:dr».

»För år 1866 utgjorde det tillverkningsbelopp, för hvilket lånerätt söktes, i runda tal, inom första klassen 20,685,000 R:dr, inom andra

klassen 5,854,000 R:dr, och inom tredje klassen allenast 4 procent af tillverkningsbeloppet».

»Sedan Utskottet i sitt ofvannämnda Betänkande redogjort för nu i korthet antydda förhållanden samt meddelat detaljerad uppgift om manufakturdiskontens ställning vid 1866 års utgång och om de utgifter, hvilka af fondens medel vore att bestrida, lemnade Utskottet åtskilliga upplysningar rörande dessa utgifter samt omförmälde dervid äfven det anslag af 21,000 R:dr, hvilket från manufakturdiskonten utgår till Riksgälds-kontoret såsom ersättning för en motsvarande summa, som Kontoret årligen lemnar till Teknologiska Institutet; och erinrade Utskottet, hurusom nämnda belopp i det närmaste motsvarade den behållning manufakturdiskonten haft derigenom, att densamma i sin lånerörelse utlånat kreditivet från Riksbanken till en procent högre ränta, än manufakturdiskonten sjelf till Riksbanken erlade.»

»Den kännedom Utskottet inhemtat angående sättet för och omfånget af manufakturdiskontens verksamhet, fann Utskottet ådagalägga: att, ehuru densamma under förflutna tider, då lånetillfällena voro inskränkta och fabriksväsendet hade mindre utsträckning, varit näringarne till väsendtlig nytta, denna fond dock numera förlorat största delen af sin betydelse, enär det understöd, som derifrån erhöles, vore mycket ringa i förhållande till industriens nuvarande omfattning; att då reglementets bestämmelser, dels om hvilka industrigrenar egde rätt att åtnjuta understöd, dels om dessas klassfördelning, icke egnade och icke kunde egna tillbörligt afseende på den större eller mindre betydenheten af de särskilda industrigrenarne, bland hvilka många, som nu vore uteslutna eller hade allenast en mindre lånerätt, vore af vida större vigt, än de mera gynnade, deita innebure ett tillbakasättande af de förra; att detta icke kunde afhjelpas genom en reorganisation af manufakturdiskonten, emedan, om de nu uteslutna näringsgrenarne erhöle lånerätt, manufakturdiskontens tillgångar i och med detsamma skulle blifva ännu otillräckligare, än hittills, för det med inrättningen afsedda ändamål, och emedan för öfrigt hvilken klassindelning som helst skulle föranleda samma oriktighet, som nu eger rum, i den mån som nya fabriksgrenar uppstode, eller de nuvarandes utsträckning och betydelse i förhållande till hvarandra förändrades; samt slutligen att då den svårighet, som i hvarje låneinrättning, hvilken utöfvar sin verksamhet inom ett mycket vidsträckt område, måste förefinnas för bedömande af lånesökandens soliditet och beskaffenheten af de säkerheter, som erbjudas, tilltoge i samma mån, som flera lånetillfällen uppstode, äfven denna omständighet borde tagas i betraktande i fråga om manufakturdiskontens bibehållande för framtiden.»

»Utskottet ansåg det sålunda vara ådagalagdt, ej mindre att manufakturdiskonten i dess nuvarande skick endast i allt för ringa mån motsvarade det dermed afsedda ändamål, än äfven att denna inrättning icke kunde genom en reorganisation göras ändamålsenlig, och fann det fördenskull icke vara skäl att Riksbanken till densamma oförminskadt öfverlemnade det betydliga belopp, som dittills varit dertill anvisadt.»

»Utskottet ansåg sig likväl icke kunna tillstyrka den åtgärd, som då var föreslagen, att nemligen på en gång fråntaga manufakturdiskonten hela det kreditiv, hon från Riksbanken åtnjöt. Ehuru jemförelsevis obetydliga manufakturdiskontens utlåningstillgångar än voro i förhållande till fabriks- och manufakturindustriens närvarande utsträckning på det hela, skulle dock, om hela kreditivet på en gång indroges, många, om icke de flesta af dem, som genom detta kreditiv voro i åtnjutande af låneförsträckning, råka i en svårighet, hvilken under rådande ogynnsamma förhållanden blefve högst kännbar och måhända öfvervinnerlig.»

»Hvad Eskilstuna fristads förläggare och manufakturister vidkommer, ansåg Utskottet de dem tillförsäkrade särskilda förmåner icke för närvarande kunna återtagas; hvadan Utskottet, vid den successiva indragning af kreditivet från Riksbanken, som Utskottet ville föreslå, förutsatte att den deraf följande minskningen i manufakturdiskontlån tills vidare icke komme att beröra Eskilstuna fristads förläggare och manufakturister.»

»Utgående från den åsigt Utskottet uttalat, att manufakturdiskonten icke mera uppfyllde eller kunde uppfylla sitt ändamål så, att densamma för en längre framtid borde fortfara, men att å andra sidan en brådstörtad förändring icke borde ske, fann Utskottet, som egde betrakta frågan med afseende på det kreditiv manufakturdiskonten från Riksbanken innehar, det klokast att detta kreditiv småningom indroges. Derigenom lemnades, utan någon häftig rubbning af enskildes affärsförhållanden, åt dem, som i saken voro intresserade, en erinran om den förändring, som vore att motse, och förbereddes tillika ett lättare förverkligande af den utaf föregående Riksdag uttryckta önskan om Kommerskollegii upphörande.»

Slutligen och i anledning af gjorda anmärkningar derom att, i följd af kreditivets indragning, den inkomstkälla för manufaktur-diskonten försvunne, som förut användts för löner till vissa Kommers-kollegii tjänstemän vid nämnda diskontinrättning samt till pensioner åt den personal, som varit anställd för inhemska fabrikaters stämpling, äfvensom derom, att från manufaktur-diskonten utginge 21,000 R:dr årligen till Riksgäldskontoret

kontoret såsom ersättning för det å Riks-staten numera öfverflyttade, tillförene af berörde fonds vinstmedel omedelbart bestridda anslag till teknologiska institutet, ådagalade Utskottet i förstberörde afseende hurusom för de omförmälda utgifterna andra medel i mån af kreditivets indragning icke behöfde anvisas, samt yttrade beträffande de omnämnde 21,000 R:dr, hurusom rättvist och billigt vore, att manufaktur-diskonten, i mån af kreditivets förminskning, småningom befriades från denna utgift; en åtgärd, om sättet för hvars verkställande det icke tillkommer Utskottet att göra framställning, och på hvilken för öfrigt Riksdagens uppmärksamhet blifvit fästad genom den af Herr C. Rydqvist i Första Kammaren väckta motion N:o 44.

Tillförene var Riksbankens lånerörelse, i afseende på administrationen, sönderdelad i en mängd fonder och förlag. Vissa bland dessa sköttes af den afdelning i banken, som kallas Räkenskapskontoret och hvars hufvudåliggande numera är att bokföra bankens tillgångar och skulder, dess inkomster och utgifter samt dess så att säga egentligen finansiella operationer och att uppgöra bokslutet; andra åter, tillhörande den egentliga lånerörelsen, sköttes af förra diskontverket, motsvarande den afdelning, som numera kallas diskontkontoret, och lånekontoren.

Räkenskapskontorets befattning med lånerörelsen har, efter hand som bankens verksamhetssätt förändrats till hvad i allmänhet förstås med bankrörelse, inskränkts, så att, efter det kreditivet till Riksgälds-kontoret för några riksdagar sedan öfverflyttades till diskontkontoret, numera, förutom utredningen af upphörda lånegrenar, återstår endast kreditivförlagen till manufaktur-diskonten, Jernkontoret och ännu kvarvarande filialbanker.

Såsom Utskottet här nedan vidare omförmäler, har, i anledning af en utaf Banko-fullmäktige gjord framställning, Utskottet beslutat föreslå Riksdagen att öfverflytta det till Jernkontoret hittills anvisade kreditiv med ett nedsatt belopp till utgående från diskontkontoret; hvadan, om Riksdagen bifaller denna förändring, på Räkenskapskontoret komme att kvarstå allenast kreditivet till manufaktur-diskonten samt försträckningarne till filialbanker. Dessa sistnämnda, som äro beviljade för de särskilda filialbankernas hela oktrojtider och till användningssättet äro olika med öfriga kreditivförlag, torde det, åtminstone för närvarande, vara för enadt med olägenheter att öfverflytta till diskontkontoret; men deremot anser Utskottet detta nu kunna ske på en gång för kreditiven till manufaktur-diskonten och Jernkontoret, ehuru dessa, liksom kreditivet till Riksgälds-kontoret, fortfarande skulle, efter Utskottets förslag, bibehålla vissa, från de vanliga kassakreditiven skiljaktiga, gynsammare vilkor.

Hvad kreditivet till manufaktur-diskonten beträffar, kan möjligen invändas, att, då denna diskonts hela verksamhet består i utlåning, hvar till äfven det ifrågavarande kreditivet användes, detsamma i följd häraf måste behandlas såsom en stående försträckning och icke kunde, såsom vanliga kreditiv, ömsom uttagas och insättas. Men härvid bör anmärkas, dels att manufaktur-diskontens utlåningsreglemente medgifver låntagare att, sedan hans lånesumma för året blifvit bestämd, på hvad tid af året, han finner för sig tjenligast, uttaga densamma i större eller mindre poster, dels att, efter hvad Riksbankens räkenskap öfver kreditivet utvisar, ganska betydliga delar af detsamma innestå obegagnade, under det ömsom insättningar och uttag under årets lopp förekommit äfven på detta kreditiv.

I det nu anförda behagade Riksdagen finna de skäl, på hvilka Utskottet hemställer:

12:o

att Herr Rydqvists motion N:o 43, om förhöjning af kreditivet till manufaktur-diskonten, icke må bifallas;

13:o

att deremot berörda kreditiv må, i enlighet med Herr O. Wijks förslag uti motion N:o 174, för år 1871 bestämmas till en million femhundredratusen Riksdaler;

samt att, i och för kreditivets öfverflyttning från Räkenskaps- till Diskontkontoret, till utgående med vilkor och bestämmelser, hvilka Utskottet längre ned föreslår,

14:o

nuvarande § 44 må ur reglementet uteslutas.

Ehuru Utskottet, med föranledande af den ordning, i hvilken reglementets särskilda delar förekomma, först längre ned afgifver förslag rörande de särskilda vilkor, som böra gälla för kreditivet till manufaktur-diskonten, bör Utskottet likväl redan nu nämna, det Utskottet anser utaf nuvarande bestämmelser böra bibehållas dels vilkoret att banken skall för kreditivet ega säkerhet i manufaktur-diskontens alla fordringar samt egna behållna tillgångar, dels det nu gällande förbehållet i afseende på kreditivets uppsägning, nemligen att återbetalningen skall i sådant fall ske

efter nio månaders förlopp och sedan derom sex veckor förut blifvit till-sagdt, dels ock bestämmelsen om räntans beräkning till allenast 4 procent; hvaremot Utskottet anser att, i stället för nuvarande förbehåll att räntan skall betalas halfårsvis, densamma må för detta, liksom för såväl Riksgälds-kontorets och Jernkontorets, som alla andra kassakreditiv, få liqvideras för helt år i sender; och anser Utskottet för öfrigt att ingen kreditivavgift för detta kreditiv hädanefters, lika litet som hittills, bör erläggas.

Beträffande det kreditiv, som, jemlikt 45 § i Banko-reglementet, utgår till Jernkontoret, har Herr *C. O. Troilius* i Första Kammaren, uti motion N:o 33, föreslagit förhöjning af det för innevarande år bestämda beloppet, 750,000 R:dr, till 900,000 R:dr, att begagnas mot 3 procents ränta samt för öfrigt samma vilkor som tillföre.

Herr *O. Wik* har deremot, uti motion N:o 175, Andra Kammar-nen, hemställt att, för fortsatt tillämpning af det vid förra riksdagen fattade beslut om successiv indragning af ifrågavarande kreditiv, hvilket för innevarande år utgör 750,000 R:dr, detsamma må för år 1871 be-stämmas till 600,000 R:dr, att utgå på hittills gällande vilkor.

Härförutan hafva Fullmäktige, uti deras ofvan omförmälda memo-rial, hemställt, att det ifrågavarande kreditivet, till ett belopp af 600,000 R:dr, måtte förvandlas från dess hittillsvarande förlagsnatur till vanligt kassakreditiv och således öfverföras till Diskontkontoret, med bibehållande likväl af räntan vid allenast 4 procent. Fullmäktige hafva härvid yttrat, hurusom det reglemente för kreditivets begagnande, som vid kre-ditivets första beviljande, år 1818, af Banko-fullmäktige fastställdes, nu-mera icke vore ändamålsenligt för jernindustriens befrämjande, hvaremot Jernkontoret, som genom den betydliga tillökning dess egna fonder un-der tidernas längd erhållit och genom den utsträckning, kontoret dels härmedelst och dels medelst en betydlig upplåning kunnat gifva åt sin utlåningsrörelse, syntes vara i behof af ett vanligt kreditiv, för att vid tider, då upplånade medel skola återbetalas, hafva tillgång dertill, utan behof att hastigt indraga lån, äfvensom för att tillfälligtvis fruktbar göra ingående medel, intilldess de kunna utlånas eller behövas för andra än-damål; och hafva Fullmäktige derjemte ansett den föreslagna förändrade formen vara för Riksbanken fördelaktigare.

Vid förra riksdagen yttrade Banko-Utskottet, utgående från den åsigt att, om penningebidrag skulle af Staten till någon näringsgren för-sträckas, detta lämpligast skedde genom direkta anslag, sig anse, att det liitills från banken anvisade kreditivförslaget borde upphöra, ehuru, liksom hvad angick kreditivet till manufakturdiskonten, endast efter

hand; och Riksdagen godkände då denna åsigt genom kreditivets ned-sättning för år 1870 från 900,000 till 750,000 R:dr.

Vidhållande samma åsigt, hemställer Utskottet nu:

15:o

att Riksdagen, med afslag å Herr Troilii ofvan omförmälda motion, ville besluta, att kreditiv till Jernkontoret må för år 1871 utgå med det af Herr Wijk i hans motion N:o 175 föreslagna belopp af 600,000 R:dr;

hvarjemte Utskottet, i öfverensstämmelse med Banko-fullmäktiges förslag, tillstyrker:

16:o

att detta kreditiv må öfverflyttas på Diskontkontoret och, i följd deraf, § 45 i nu gällande reglemente utgå;

kommande Utskottet att här nedan på behöriga ställen föreslå de vilkor och bestämmelser, som böra för kreditivet fastställas och i afseende på hvilka Utskottet här nämner, att räntan föreslås oförändrad till 4 procent, samt att kreditivafgift icke bör ifrågakomma.

Af de filialbanker, för hvilka, enligt mom. 2 litt. c af § 46, rättigheten bibehållits att af teckningssumman erlægga allenast 25 procent kontant, hafva filialbankerna i Borås, Hernösand och Uddevalla redan upphört, och för filialbanken i Östersund tilländagår oktroyen i innevarande April månad. Vid sådant förhållande hemställer Utskottet:

17:o

att, med uteslutande ur litt. c mom. 2 af § 46 utaf orden: »dock med undantag hvad angår filialbankerna i Borås, Hernösand, Uddevalla och Östersund, hvilkas delegare skola erlægga minst 25 procent i rikets gällande mynt», nämnde punkt, litt. c, må erhålla följande lydelse:

»af teckningssumman erlægges minst hälften eller 50 procent i rikets gällande mynt.»

För den del af teckningssumman, som icke — — — — (oförändradt).

Herr *Hans Larsson* har uti en inom Andra Kammaren väckt motion, N:o 152, i sammanhang med yrkande om bankovinstens bibehål-

lande för banken, föreslagit inrättande af en filialafdelning af Riksbanken å ort, som Kongl. Maj:t kunde finna lämpligast; och Herr *Per Benjaminsson* har, likaledes inom Andra Kammaren, i motion N:o 227, jemte det han yrkat upphörande af alla enskilda banker med sedelutgifningsrätt, föreslagit att, i stället för upphörd sådan, en låneafdelning af Riksbanken måtte inrättas i hvarje län.

Som Banko-Utskottet begärt sammanträde med Lag-Utskottet för behandling af frågor rörande enskilda bankerna, kommer särskildt utlåtande öfver den del af sistberörde motion, som afser nyssnämnda banker, att af det sammansatta Utskottet afgifvas; och då motionären ifråsatt inrättande i länen af nya afdelningar utaf Riksbanken endast i stället för upphörd enskild bank, hvilken anordning motionären synes hafva afsett att verkställas endast efter det beslut fattats om enskilda bankernas upphörande, finner Utskottet det för närvarande icke vara anledning gå i författning om inrättande af nya kontor utaf Riksbanken.

Hvad åter angår den förstnämnda motionen, har förutsättningen för densamma förfallit genom Riksdagens beslut att till statsverket öfverlemna största delen af bankovinsten.

Under dessa förhållanden, anser Utskottet sig böra hemställa:

18:o

att nu ifrågavarande del af Herr Hans Larssons motion icke må till någon åtgärd föranleda

äfvensom

19:o

att icke heller den nu förevarande delen af Herr Per Benjaminssons motion må vinna bifall.

I början af detta Memorial har Utskottet, i fråga om föreslagna förändringar af § 4, yttrat, hurusom Utskottet ansåge bestämmelserna rörande indragning från utlåningsfonderna af obegagnade medel samt meddelande tvärtom af försträckningar till dessa fonder lämpligast böra inflyta i ett stadgande, som skulle motsvara nuvarande §§ 51 och 53, af hvilka den förra handlar om den s. k. handels- och näringsdiskontfonden, den sednare om fonden för utlåning med omsättningsrätt.

Utskottet hänvisar i detta afseende till nedanstående redaktionsförslag; men då Utskottet, före framställandet af detta, har att yttra sig öfver några rörande den s. k. allmänna diskontfonden afgifna motioner,

anmärker Utskottet nu beträffande nyss omnämnda ämne, att de derutinnan till införande på detta ställe föreslagna bestämmelserna äro i sak alldeles lika med de hittills i § 4 befintliga.

Enligt 53 § äro för närvarande till *utlåning med omsättningsrätt* anvisade 9,600,000 R:dr, hvilket belopp alltsedan år 1863 bibehållits oförändradt, oaktadt vid hvarje riksdag yrkanden framställts om dess höjande.

Sådana yrkanden hafva äfven vid denna riksdag blifvit gjorda i följande inom Andra Kammaren väckta motioner:

Herr *Jöns Pehrsson* har i motion N:o 36, bland annat, hvarom nu ej är fråga, yrkat: »allmänna diskontens ökande till 15,000,000 R:dr, dertill påräknas bankovinsten, skeende inbetalningar från filialbanker samt öfverförande från handels- eller reservfonden, dock med rättighet för Fullmäktige att till följd på tillgång och efter förfrågan i ena eller andra fonden göra för banken fruktbarande de medel, som finnas, då det är förenligt med bankens säkerhet, utan ett fastläsande i obligationer», samt »att proportionerlig andel af det belopp, som allmänna diskonten ökas med, tilldelas lånekontoren».

Herr *J. W. Lundqvist* har i motion N:o 43, bland annat, föreslagit: »att af bankovinsten, manufaktur-, handels- och näringsdiskonten samt af inbetalningar från filialbankers kreditiv med flera disponibla medel anslås, till förhöjning af allmänna diskontfonden, 8,400,000 R:dr»; samt »att nuvarande anslag till allmänna diskonten, 9,600,000 R:dr, jemväl får bibehållas, och att således hela anslaget till allmänna diskonten må af Riksbankens medel uppgå till 18,000,000 R:dr, att utlånas med omsättningsrätt eller på de vilkor, som nu finnas stadgade, och att minst hälften häraf afsättes för jordbrukets räkning.»

Herr *H. Schmidt* har i motion N:o 123, med anledning deraf att det nuvarande anslaget icke är tillräckligt att tillfredsställa alla ansökningar, särskildt hvad angår lånekontoret i Göteborg, hvars fond för utlåning med omsättningsrätt utgör 2,450,000 R:dr, hemställt att Riksbankens fond för utlåning med omsättningsrätt åtminstone så mycket måtte förstärkas, att det belopp af samma fond, som tilldelas Göteborgs lånekontor, måtte blifva förhöjdt till tre millioner R:dr.

Herr *Jonas Jonasson* har, i motion N:o 197, yrkat »att två millioner R:dr måtte från handels- och näringsdiskontfonden öfverflyttas på allmänna diskontfonden, eller ock att Riksdagen i sin instruktion för Banko-fullmäktige må medgifva dem rättighet att vid förefallande behof dit öfverflytta den summa, som kan pröfvas lämplig och på denna fond lättare göras räntebärande», än, efter hvad motionären i sin motive-

ring anført, skulle vara förhållandet i handels- och närings-diskontrörelsen.

Att å ena sidan vid hvarje riksdag yrkanden framställas om utvidgande med betydliga summor utaf omsättnings-utlåningen, under det å andra sidan ett bestämdt motstånd häremot eger rum, antyder att fråga är icke allenast om ett större eller mindre belopp, utan om en grundsats i förvaltningen af Riksbanken.

Yrkandet på omsättnings-lånefondens ökande sker företrädesvis i sammanhang med framställningar om en betryckt ställning, hvari de mindre jordegarna och jordbrukarne befinna sig, särskildt med afseende på utvägarne att erhålla lån på för dem lämpliga vilkor, och grundar sig på den jemväl uttryckta åsigten, att det allmänna bör åt dessa näringsidkare tillhandahålla sådana lånetillfällen.

Motvilligheten å andra sidan emot omsättningslånefondens ökande beror åter, efter hvad Utskottet med säkerhet vågar antaga, icke på underskattande af vigten för jordbrukets idkare i allmänhet eller för de mindre bland dem särskildt att ega tillfälle till erhållande af ändamålsenliga låneförslag, ej heller på obenägenhet att lemna medverkan dertill från det allmännas sida, såvida sådant låter förena sig med andra, lika viktiga statsändamål samt är påkalladt af billighet eller af omöjlighet för de enskilda att hvar för sig eller genom förenade ansträngningar åstadkomma hvad som erfordras.

Då, såsom redan är sagdt, den förevarande frågan utan tvivel sammanhänger med viktiga grundsatser och icke lärer kunna lösas med mindre, än att dels densamma ställning till dessa grundsatser klart uppfattas, dels de verkliga förhållandena framställas i sin sanna dager, finner Utskottet sig, oaktadt frågan så ofta mer eller mindre utförligt afhandlats, böra i korthet framställa några af de viktigare synpunkterna, hvarur densamma bör betraktas.

En jämförelse mellan jordbruksidkarnes ställning nu i afseende på lånetillfällen och samma ställning för 30 till 40 år sedan torde icke vara utan intresse, ehuru naturligtvis vid bedömande af betydelsen utaf de siffror, hvarpå en sådan jämförelse grundar sig, behörigt afseende måste fästas på såväl olikheten i myntets förhållande till andra värden, som på den allmänna olikheten i värden öfverhufvud vid de särskilda tidpunkterna m. m.

Om året 1832 toges till jämförelse, så befinnes, hvad först angår sådana utlåningsfonder, som stodo ensamt jordbruksidkare till buds, att fastighets- och odlingslån då voro från Riksbanken utlemnade till belopp af 6,900.000 R:dr R:mt, hvartill, om man vill söka göra sig reda för

hela den summa, jordbrukare då innehade såsom lån mot inteckning i landtfastigheter, bör läggas hvad som kunde vara upplånadt från enskilda kapitalegare, allmänna kassor och dylikt, men hvilket icke lär kunna ens approximativt uppgifvas hvarken för den ena eller den andra tidpunkten.

Genom hypoteksföreningarne, som då ännu icke uppkommit, hafva deremot jordbruksidkare för närvarande intecknade amorteringslån till ett belopp, som Utskottet väl endast kan på ett ungefär uppgifva, men som kan antagas till minst 140 millioner R:dr.

Härtill kan ytterligare läggas det belopp af öfver 5 millioner, som ännu utestår i de tillförene från Riksbanken utlemnade amorteringslån mot inteckning i landtfastigheter.

År 1832 utgjorde Riksbankens förslag till utlåning med omsättningsrätt 12 millioner R:dr, deraf, enligt officiella uppgifter, innehades utaf jordbrukare i rundt tal 3,500,000 R:dr.

Då för tiden var den s. k. handels- och näringsdiskontfonden helt obetydlig och icke tillgänglig för jordbrukare. Vid 1869 års slut deremot innehade idkare af denna näring från sistnämnde fond ett betydligt belopp, som med temlig säkerhet kan beräknas till 5 à 6 millioner, samt från omsättningslånefonden ett belopp, som kan beräknas till omkring tvåtredjedelar af hela fonden, eller omkring 6,500,000 R:dr; hvadan alltså hela den af jordbrukare innehafvande delen utaf bankens utlåningsfonder sannolikt utgör 12 till 13 millioner R:dr.

Äfven om hänsyn toges till den inträffade minskningen af penningvärdet i förhållande till varu- och arbetspris, hvilken dock i detta fall till en del motsvaras af det naturligtvis i samma förhållande ökade penningvärdet å jordbrukets produkter, samt till de i följd af jordbrukets utveckling högst betydligt ökade behofven af förlagskapital, lär det likväl svårligen kunna med fog påstås, att jordbruksnäringens idkare skulle vara i saknad af lånetillfällen, synnerligast sedan numera hypoteksinrättningarne åter blifvit i stånd att utgifva amorteringslån, och då ej mindre sparbankerna lemna betydliga lånetillfällen för jordbrukare, än äfven de enskilda bankinrättningarne förse dessa näringsidkare med lån, icke allenast, såsom med orätt påstås, på 6 månader eller mindre, utan, hvad de flesta banker beträffar, med återbetalning delvis. Den 31 December 1869 voro från de enskilda sedelutgifvande bankerna utestående lån mot pant af inteckning i fast egendom för 11,252,000 R:dr.

En omständighet, som icke karr annat än väcka obenägenhet mot omsättningsutlåningen, såsom denna nu är beskaffad, ligger deruti att
med

med få undantag densamma sker helt och hållet mot borgen. Om än styrelserna för diskont- och lånekontoren lyckats sköta utlåningen så, att Riksbanken sjelf derpå gjort jemförelsevis obetydliga förluster, lärer detsamma icke kunna sägas om dem, som iklädt sig ansvarighet för eller deltagit i dylika lån, hvarom nästan en hvar i sin krets torde ega erfarenhet; och det synes derföre vara med skäl, som mången, hvilken önskar att omsättnings- eller andra längre lån må finnas att erhålla, såsom vilkor uppställer att det gängse borgensväsendet må varda inskränkt från regel till undantag.

Onekligt är, att jordbrukaren, hvars produkter fordra ett helt år för att frambringas och afyttras, behöfver försträckningar på längre tider, och att det för honom ännu mer, än för de flesta andra slags näringsidkare, är en stor fördel att kunna få småningom samt delvis verkställa återbetalningen. Men för den, som lemnar sådana försträckningar, är deremot hans kapital bundet, så att han är urståndsatt att, vid behof, inom kort tid återfå detsamma. Hvad beträffar banker i allmänhet, och särskildt hvad beträffar Riksbanken, på hvilken landets hela penningeväsende, såsom nu, ytterst hvilat, är denna omständighet af den aldra största vikt.

Utskottet borde knappast behöfva ens erinra om detta, som så ofta blifvit framhållet, men då det vill synas, som skulle sanningen deraf icke ännu hafva lyckats vinna erkännande, utbeder sig Utskottet att få fästa uppmärksamhet härpå.

Vexlingarne i Riksbankens vid anfordran betalbara förbindelser äro naturligtvis högst betydliga, äfven inom ganska korta tidrymder. Sålunda har, hvad ensamt beloppet af utgifna sedlar beträffar, det inträffat att inom förloppet af fyra månader nära 3½ millioner i sedlar ingått och i stället reel valuta måst utgifvas till motsvarande belopp; sådana förhållanden inträffa företrädesvis när allmänna rubbningar eller svårigheter ega rum och då det alltså faller sig aldri olägligast för låntagare att se sina vanliga försträckningar minskade eller alldeles upphöra. Så, som omsättningslånefonden nu, i enlighet med gällande bestämmelser och häfdvunnen sed, administreras, då lånen från denna fond draga en ränta, som vanligtvis är lägre än den eljest gällande, då fonden är fördelad i små lån till personer, som just hafva största svårighet att skaffa penningar från annat håll, och då för öfrigt endast jemförelsevis mindre summor i sender förfalla, är det ovedersägligt, att om största, eller en betydlig del af Riksbankens kapital skulle i en sådan utlåning nedläggas, banken finge den största svårighet, eller tör-

hända någon gång blefve alldeles ur stånd att inlösa sina sedlar vid anfordran och honorera öfriga förbindelser, enär en indragning på denna utlåning knappast läte sig till någon betydlig del verkställa och dessutom fordrade lång tid; och Utskottet behöfver ej ens antyda hvilka följderna skulle blifva af en yppad oförmåga hos banken att vederbörligen inlösa sina sedlar. Lika ovedersägligt är, att nu omförmälda fara förefinnes äfven under lugna tider, mer eller mindre, allt i förhållande till den del af tillgångarne, som är för längre tider undandragen möjligheten att inom erforderlig kort tid kunna disponeras.

I samma mån måste äfven ovilkorligen Riksbankens förmåga att såsom ledande hufvudbank inverka på den stora industrien och handeln försvagas, och denna bank nödgas åt andra bankinrättningar afstå det honom eljest tillkommande inflytande.

Det är, efter Utskottets öfvertygelse, omöjligt att organisera Riksbanken på ett sådant sätt, att han både kan uppfylla sin första bestämelse att upprätthålla stadga i penningväsendet, och derjemte ej mindre tillfredsställa deras önsknings, hvilka yrka omsättnings-utlåningens utsträckande så långt som möjligt, än äfven, efter hvad man tillika eftersträfvat, uttränga och ersätta nuvarande enskilda banker eller åtminstone vissa bland dem. Det blifver derföre nödvändigt att besluta sig för fullföljande af antingen det ena eller det andra målet såsom hufvudsak, såvida man icke vill se Riksbanken, genom vacklande och ombytliga grundsatser i dess förvaltning, förlora i styrka och verksamhetsförmåga samt derigenom endast ofullständigt åstadkomma den nytta för landet, som han med sitt stora kapital eljest kunde.

Utskottet har redan antydt att Utskottet, med afseende på våra näringsförhållanden och särskildt jordbruket, anser det vara af stor vikt att tillfällen till lån på någorlunda lång tid och på återbetalning delvis må finnas, och Utskottet tror sålunda indragning af Riksbankens omsättnings-lånefond icke för den närmaste framtiden kunna ifrågasättas. Utskottet föreställer sig ock att, om äfven denna utlåning, såsom redan är sagdt, icke väl öfverensstämmer med andra genom Riksbanken afsedda ändamål, denna banks kapital, i förhållande till landets rörelse i det hela, är så starkt, att en del deraf kan, såsom nu, åtminstone under vanliga tider, låta sig på ifrågavarande sätt användas. Utskottet är deremot öfvetygad att denna del icke kan tilltagas så, att densamma på långt när motsvarar önskningarne eller ens de verkliga och berättigade behofven, och det är fördenkskull en tillfredsställelse att erfara hurusom bemödanden synas med framgång göras att genom enskildas förenade krafter åstadkomma sådana kreditinrättningar för jordbruket, som lämpa sig för dettas behof, hvilket van-

liga bankinrättningar, till följd af deras natur, endast i ringa mån kunna. Ehuru det ännu, innan dylika inrättningar kommit till stånd, är för tidigt att taga i betraktande huruvida och på hvad sätt det möjligen kunde finnas tjenligt att befordra nämnda inrättningars verksamhet förmedelst öfverflyttande på dem af bestyren med den omsättnings-utlåning, som nu af Riksbanken sjelf bedrifves, har Utskottet likväl, med anledning af hvad inom detsamma under öfverläggningarne i hithörande frågor förekommit, ansett sig böra till framtida öfvervägande antyda denna fråga.

Ehuru Utskottet, för undvikande af alltför mycken vidlyftighet, lemnar åsido åtskilliga i de framställda motionerna förekommande, i större eller mindre mån oriktiga föreställningssätt och uppgifter, bör Utskottet likväl, i anledning af den på sednare tider ganska ofta gjorda uppgiften, att en stor del af de medel, som äro afsedda för den s. k. handels- och näringsdiskont-utlåningen, skulle sakna användning, anmärka att, om äfven i anseende till god penningetillgång och minskade lånebehof, diskont- och lånekontorens kassor tidtals varit större, än behöfligt, detta dock endast varit ett undantagsförhållande, som stundom inträffar för hvarje bank, äfvensom att det förhållandet, att en betydlig del af Riksbankens sedelutgifningsrätt hålles obegagnad, torde bero icke af omöjlighet att finna låntagare, utan derpå, att Riksbankens vid anfordran betalbara förbindelser anses icke kunna i proportion till dess metalliska kassa för vidt utsträckas.

Af hvad Utskottet nu anført, torde Riksdagen finna anledningarne hvarföre Utskottet icke kan tillstyrka de betydliga förhöjningar i omsättningslånefonden, som af Herrar Jöns Pehrsson, Lundqvist och Jonas Jonasson yrkats; men då en förhöjning till jernnad summa af tio millioner syntes Utskottet icke vara af stor betydelse, och, i anledning af Herr Schmidts framställning, någon tillökning af förlaget till Göteborgs lånekontor syntes böra beviljas, har Utskottet beslutat tillstyrka höjande af ifrågavarande fond från 9,600,000 till 10 millioner Riksdaler.

Då Utskottet nu går att afgifva förslag till de stadganden, som skola träda i stället för nuvarande §§ 51 och 53, bör Utskottet slutligen nämna, att anledningen, hvarföre nämnda två paragrafer sammanförts till en, ligger uti den nya föreskrift, som, i enlighet med hvad ofvan vid reglementets § 4 är yttradt, ansetts här böra införas rörande berättigandet för Fullmäktige att från låneförlagen indraga oanvända medel och att tvärtom till dessa förlag anordna förstärkningar, och hvilket berättigande, bestämdt och närmare begränsadt genom öfriga reglementsstadganden, angår såväl handels- och näringsdiskontfonden, som omsättningslånefonden.

Utskottet föreslår:

20:o

att i stället för nuvarande §§ 51 och 53 i reglementet må införas följande stadgande:

Mom. 1. De medel, som kunna och böra afses för lånerörelsen, fördelas mellan en handels- och näringsdiskontfond samt en fond för utlåning med omsättningsrätt.

Till fonden för utlåning med omsättningsrätt anvisas ett förlag af tio millioner Riksdaler.

Till förlag för handels- och näringsdiskontfonden, hvarmed de i nästföregående § under litt. A, B, C och D angifna rörelsegrenar bedrifvas, användas öfriga medel, som kunna för lånerörelsen afses; egande Fullmäktige att när, i följd af tillämpning utaf de i (27) § gifna föreskrifter eller eljest, någon del vare sig af handels- och näringsdiskontfonden eller fonden för utlåning med omsättningsrätt är obegagnad, om de finna sådant ändamålsenligt, från låneförlaget indraga de oanvända medlen, hvilka dock, när de åter kunna i lånerörelsen användas och bankens säkerhet det medgifver, böra återföras till den utlåningsfond, hvarifrån de indragits; likasom Fullmäktige jemväl ega att, när allmänna rörelsen sådant kräver och bankens säkerhet det medgifver, förstärka förlaget till handels- och näringsdiskontrollen.

Mom. 2. Fördelningen emellan diskont- och lånekontoren af såväl handels- och näringsdiskontfondens rörelsemedel, som den till utlåning med omsättningsrätt anvisade fond ankommer på Fullmäktige; börande likväl såsom grund för fördelningen af fonden för utlåning med omsättningsrätt iakttagas, att

åt diskontkontoret i Stockholm tillhandahållas	5,900,000,
» lånekontoret i Göteborg	2,600,000,
» lånekontoret i Malmö	1,330,000,
» lånekontoret i Wisby	170,000,

Mom. 3 oförändradt lika med mom. 2 i nuvarande § 51.

och anser Utskottet

21:o

Herrar Jöns Pehrssons, J. W. Lundqvists, H. Schmidts samt Jonas Jonassons motioner i nu omförmälda delar härmed vara besvarade.

Under förutsättning af bifall till hvad beträffande § 4 och i sammanhang dermed stående stadganden är föreslaget, bör ur nuvarande § 52 uteslutas de der förekommande orden »från bankens reservfond»; i anseende hvartill Utskottet, med bibehållande af §:n oförändrad i öfrigt, hemställer,

22:o

att densamma må erhålla följande lydelse:

»Vid användandet af de på upp- och afskrifnings- samt depositräkning influtna medel iakttages, att deraf i kassa eller på räkning bibehålles det belopp, som för skeende uttag må anses erforderligt, och att, om vid något tillfälle uttagningarne skulle öfverstiga nyssberörda belopp, vederbörande diskont- eller lånekontor må för det bristande beloppet undfå förstärkning, hvilken dock så fort sig göra låter återbetalas genom innehållning af de i diskonterings-, utlånings- och kreditivrörelsen inflytande medel.»

Uti § 54 äro bestämmelser meddelade angående utlåningsräntan, och innehåller mom. 1 att räntan vid diskontering och utlåning från handels- och näringsdiskontfonden får af Fullmäktige bestämmas, allenast att densamma skall vara lika vid samtliga diskont- och lånekontoren. I detta stadgande föreslår Utskottet icke någon förändring, liksom Utskottet icke heller ifrågasätter ändring af innehållet i mom. 2, hvarigenom räntan för omsättningslån är fastställd till 5 procent.

Deremot vill Utskottet föreslå ändring uti den nu i mom. 3 intagna bestämmelsen om räntans afdragande i förskott; anseende Utskottet detta böra ega rum endast beträffande omsättningslån, men icke vid utlåningen från handels- och näringsdiskontfonden. Då nemligen det är åt Fullmäktige öfverlätet att höja och sänka räntan vid denna utlåningsrörelse, är det icke behöfligt att tillika bibehålla en sådan undantagsbestämmelse, som den ifrågavarande, hvilken i sjelfva verket innefattar en indirekt förhöjning af räntefoten, samt dessutom ej mindre strider emot det rätta begreppet om ränta, att hufvudsakligen vara legan för bruket af en annans kapital, än åstadkommer sammanblandning af begreppet om lån och vexeldiskontering. Hvad deremot angår omsättningslånen, kan räntans afdragande i förskott hafva skäl för sig derutinnan, att för dessa lån räntan är fixerad lägre än den här i landet i allmänhet gällande räntefoten och att dessa lån äfven genom den mera utsträckta återbetalningstiden äro fördelaktigare, än andra.

Utskottet behöfver knappast erinra, att det nyss anförda icke kan hafva afseende på diskonteringen af vexlar, enär denna är af en med utlåning fullkomligt olika natur, i ty att vexeldiskonteringen utgör ett köp, vid hvilket diskontot måste genast afdragas, emedan vexelns försäljare i regeln är en annan än den, af hvilken den slutliga betalningen skall uttagas.

Då således det hittills i afseende på Riksbankens utlåning stadgade undantag från hvad som i allmänhet gäller rörande räntas betalande skulle, efter Utskottets förslag, bortfalla, utom för omsättningsutlåningen och alltså undantaget hädanefter komma att afse endast denna, kan mom. 3 alldeles utgå, och de nödiga bestämmelserna sammanföras i ett moment.

Utskottet hemställer fördenskull,

23:o

att, i stället för nu varande mom. 2 och 3 af 54 §, må antagas följande stadgande:

»Vid utlåning från allmänna diskontfonden utgör räntan fem procent och afdrages i förskott.

Vid utlåning från handels- och näringsdiskontfonden erlägges räntan först vid lånets inbetalning».

Då Utskottet dels, enligt hvad ofvan är förmäldt, föreslagit att kreditiven till Kommers-kollegium för manufakturdiskonten samt till Jernkontoret skola från kreditivförslag förändras till kassakreditiv och öfverföras till diskontkontoret, dels här nedan föreslår att kreditiv må kunna tilldelas åt så kallade folkbanker, böra i 54 § mom. 4, som angår kreditivräntan, behöriga bestämmelser införas rörande den kreditivränta, dessa inrättningar skola erlagga.

I detta afseende återoppar Utskottet hvad redan är anfördt beträffande manufakturdiskontens och Jernkontorets kreditiv, och får, hvad de s. k. folkbankerna beträffar, fästa uppmärksamhet derpå att, då skälet till medgifvande af kreditivrätt för sådana ligger uti öfverensstämmelsen mellan deras och sparbankernas syftenål, desamma synas böra åtnjuta enahanda förmåner, som de sistnämnda, och således icke påföras hvarken högre ränta än 4 procent, eller kreditivavgift.

Under förutsättning att Riksdagen öfverhufvud godkänner förslagen rörande kreditiven till manufakturdiskonten och Jernkontoret samt medgifvandet af kreditivrätt åt s. k. folkbanker, hemställer Utskottet alltså

24:o

att motsvarigheten till mom. 4 af § 54 må erhålla följande lydelse:

»För de summor, som lyftas eller insättas å kassakreditiv, beräknas å kreditiven till Riksgälds-kontoret, **manufaktur-diskonten och Jernkontoret samt till sparbanker och s. k. folkbanker fyra procent.** Räntan å öfriga kreditiv ega Fullmäktige att, med afseende å penningställningen, bestämma.»

Uti 64 § mom. 6 är beträffande lån med omsättningsrätt stadgadt, att, om betalning eller omsättning af lån uteblifver under en månad efter förfallodagen, styrelsen skall utan uppehåll låta utsöka beloppet. Detta stadgande, som måhända egentligen borde afse vederbörande styrelses tillförbindande att icke längre än högst en månad efter förfallodagen dröja med åtgärd för indrivande af obetalda lån, har faktiskt blifvit tydt såsom ett medgifvande för låntagare att uppskjuta betalningen af sin skuld, en tydning, som är så vedertagen och, efter hvad känt är, så allmänt begagnas, att brist på punktlighet och noggranhet i liqvider nästan blifvit en vana.

Utskottet har ansett det icke böra dröjas längre med att söka undanrödja ett dylikt missbruk, som sträckt sina verkningar långt utom sferen för Riksbankens omsättningslån; och föreslår fördenskull här nedan på behörigt ställe utslutande af det nyss anförda stadgandet.

Men då i ett visst sammanhang dermed står bestämmelsen i mom. 5 af § 54 om beräkning af en högre ränta, än eljest åtminstone i vissa fall erlägges, endast i händelse lån icke inbetalas inom 14 dagar efter förfallodagen, har Utskottet redan här måst fästa uppmärksamheten på det ofvan omförmälda stadgandet, då Utskottet i sammanhang dermed ansett § 54 mom. 5 böra förändras så, att den i momentet bestämda ränteberäkning skall genast vidtaga, så framt lån icke betalas å förfalldagen, i stället för, såsom nu, först i händelse betalningen uteblifvit 14 dagar.

För närvarande äro alla innehafvare af kassakreditiv hos Riksbanken, med undantag allenast af Riksgälds-kontoret, förpligtade att vid den i kreditivkontraktet bestämda kreditivtidens utgång till fulla inbetala hvad å kreditivet är lyftadt, äfven om de erhållit nytt kreditiv, att begynna omedelbart efter det förras slut. För Riksbanken innebär detta icke någon fördel, enär kreditivinnehafvaren kan dröja intill sista dagen af kreditivtiden med inbetalning af sin skuld och åter uttaga samma belopp redan påföljande dag. För kreditivinnehafvaren åter kan denna inbetal-

ningsskyldighet förorsaka en ganska dryg kostnad, då han, allenast för att på några dagar fylla sitt kreditiv, nödgas på annat håll upplåna penningar, för hvilka han väl i de flesta fall får betala särskild provision.

Utskottet anser för sin del, att kreditivnehafvare, som erhållit nytt kreditiv, att begagnas omedelbart efter det förras slut, bör tillåtas öfverföra å det äldre kreditivet befintlig skuld till det nya kreditivet, utan någon särskild afgift, och föreslår nedan under § 63 införande af bestämmelse härom. Men Utskottet har redan här måst omförmåla äfven detta ämne, af den anledning att, om nu nämnda hemställan bifalles, ännu en redaktionsförändring blifver nödig uti mom. 5 af § 54, hvori bland annat äfven stadgas om den ränta, som skall beräknas å kreditiv, som icke vid kreditivtidens utgång betalas.

Under förutsättning att Riksdagen godkänner Utskottets åsigter i nu nämnda afseenden, föreslår Utskottet

25:o

att motsvarigheten till mom. 5 i § 54 må få följande lydelse:

*»För lån, som ej sednast å förfallodagen, antingen till fullo inbetalas, eller liqvideras genom omsättning, der sådan får ega rum, samt för de kassakreditiv, som icke betalas i **enlighet med gällande kontrakt**, beräknas från förfallodagen sex procents ränta, der ej högre ränta är för försträckningen betingad, i hvilket fall denna utgår intill dess betalning sker.»*

Under åberopande af hvad Utskottet redan anfört i fråga om kreditivet till manufakturdiskonten och med hänvisande till hvad § 44 innehåller i afseende på nu gällande vilkor för detta kreditiv, föreslår Utskottet

26:o

att om detta kreditiv må, näst efter nuvarande § 62 rörande Riksgälds-kontorets kreditiv, införas ett stadgande, så lydande:

*»Till manufakturernas och fabrikernas understöd eger Kongl. Kommers-kollegium att under år 1871 hos Riksbanken begagna kassakreditiv å **en million femhundra tusende Riksdaler**, emot den ränta, som ofvan i § är bestämd samt under följande vilkor i öfrigt:*

1:o) att Riksbanken för kreditivet eger säkerhet i manufaktur-diskontens alla fordringar samt egna behållna tillgångar;

2:o) att i händelse Fullmäktige, med afseende å Riksbankens ställning, finna sig nödsakade att kreditivet eller någon del deraf
uppsäga,

uppsäga, Kongl. Kommers-kollegium då skall, efter nio månaders förlopp och sedan derom sex veckor förut blifvit tillsagdt, till Riksbanken återbetala hvad som af det uttagna beloppet är uppsagdt;

3:o) att särskild kreditiv-avgift icke erlägges; samt

4:o) att om vid kreditivårets slut nytt kreditiv blifvit för det nästföljande året beviljadt, den å kreditivet vid förstnämnda års slut tilläfventyrs befintliga skuld må, i mån samma skuld icke öfverstiger det nya kreditivets belopp, på detta öfverföras utan särskild avgift.

I öfrigt gälla för detta kreditiv enahanda bestämmelser, som i nedanstående § (63) äro för andra kreditiv gifna.

Beträffande kreditivet till Jernkontoret, i afseende på hvilket Utskottet ofvan yttrat sig, hemställer Utskottet,

27:o.

att näst efter det stadgande, som rörer kreditivet till manufakturdiskonten, må i särskild § införas följande:

»För Jernkontoret ega dess Fullmäktige att under år 1871 hos Riksbanken begagna ett kassakreditiv å sexhundra tusende Riksdaler, emot den ränta, som ofvan i § är bestämd, samt under vilkor i öfrigt:

1:o) att Jernkontorets Fullmäktige å kontorets vägnar för kreditivet till Riksbanken afgifva förbindelse, som af Banko-fullmäktige godkännes;

2:o) att särskild kreditivavgift icke erlägges; samt

3:o) att om vid kreditivårets slut nytt kreditiv blifvit för det nästföljande året beviljadt, den å kreditivet vid förstnämnda års slut tilläfventyrs befintliga skuld må, i mån samma skuld icke öfverstiger det nya kreditivets belopp, på detta öfverföras utan särskild avgift.

I öfrigt gälla för detta kreditiv enahanda bestämmelser, som i nedanstående § (63) äro för andra kreditiv gifna.»

Uti motion N:o 84, Andra Kammaren, har Herr A. Gumelius under förmälan hurusom så kallade folkbanker, hvilka afsågo dels att såsom sparbanker uppsamla och fruktbar göra smärre besparingar, dels ock att bereda tillfälle åt smärre näringsidkare och arbetare i allmänhet, men företrädesvis åt delegare i dessa inrättningar, till erhållande af lån, under de sednare åren börjat här i landet inrättas, men, till följd af nuvarande stadgande i 63 § af Banko-reglementet vore uteslutna från erhållande i Riksbanken af kassakreditiv, hemställt att, då dessa inrättningar, om ock afsedda till vinst för sina delegare, likväl hade ett

likartadt välgörande syftemål, som sparbankerna, kreditivrätt i Riksbanken måtte beviljas dem på enahanda vilkor, som för sparbankerna äro gällande; och har motionären i sådant afseende föreslagit förändrad lydelse för § 63 i reglementet.

Utskottet, som redan i fråga om § 54 tillkännagifvit sin åsigt att den begärda förmånen bör lemnas de ifrågavarande inrättningarne, har dock funnit en viss svårighet att särskilja detta slags inrättningar från egentliga bankinrättningar, med hvilka de, förutom den i flera afseenden mindre lämpliga benämningen af bank, hafva åtskilligt i verksamhetssättet likartadt; och Utskottet har härutinnan icke funnit sig tillfredsstäldt af motionärens försök att göra en gränsbestämning mellan folkbanker samt egentliga banker, genom rörelsens större eller mindre omfattning. Utskottet har till uttryckande af en sådan begränsning icke funnit någon annan, bättre utväg, än genom hänvisning till den särskilda lagstiftning, på hvilken de egentliga bankinrättningarne äro grundade, och hvarigenom en bestämd åtskilnad, åtminstone i sättet för de särskilda inrättningarnes konstituerande, uttryckes, enär för folkbanker, lika litet som för sparbanker, någon special-lagstiftning här i landet finnes.

För öfrigt och då skälet till beviljande åt ifrågavarande inrättningar af vissa undantagsförmåner naturligtvis ligger i deras goda ändamål, men Utskottet anser ett af de förnämsta vilkoren för dettas förverkligande samt öfverhufvud för inrättningarnes soliditet vara, att de samma äro grundade på solidarisk ansvarighet mellan delegarne, har Utskottet ansett detta böra utgöra ett vilkor för erhållande af kreditiv i Riksbanken.

Herr *Gustaf Jonsson* har i motion N:o 97, Andra Kammaren, framställt ett förslag, som på en gång synes afse att angifva grunddragen för inrättande af särskilda låneinrättningar för jordbrukare och yrkar rättighet för sådana inrättningar att i Riksbanken begagna kreditiv till ett i förhållande till deras grundkapital stående belopp.

Herr *C. F. Appeltofft* har, uti motion N:o 109, Andra Kammaren, väckt förslag likaledes om kreditiv rättighet hos Riksbanken åt hvarje så kalladt inteckningsgarantibolag för jordbruksfastighet, som uppfyllde vissa af motionären uppgifna vilkor.

Utskottet torde kunna fritaga sig från närmare granskning af nu anförda tvänne förslag, liksom öfverhufvud från undersökning om och under hvilka vilkor jordbruksbanker och landtfastighets-garantibolag må kunna påräkna kreditiv i Riksbanken, enär Utskottet anser att dylika inrättningar först böra verkligen komma till stånd, innan Riksdagen i Banko-

reglementet intager bestämmelse om särskild rättighet för dem till kreditivs begagnande.

Af denna sistnämnda anledning hemställer Utskottet

28:o.

att Herr Gustaf Jonssons förevarande motion icke må till någon åtgärd föranleda,

och

29:o.

att icke heller Herr C. F. Appeltoffts nu omförmälda motion må bifallas.

Utskottet har redan vid § 54 mom. 5 anfört de skäl, på hvilka Utskottet anser det böra medgifvas de kreditivtagare, hvilka vid utgången af en kreditivtid fått sig beviljad nytt kreditiv, att omedelbart derefter vidtaga, att till det nya kreditivet, utan särskild afgift därför, öfverföra å det gamla kreditivet varande kapitalskuld; och är bestämmelse härutinnan införd i ett särskildt moment uti det förslag till lydelse af motsvarigheten till nuvarande § 63, som Utskottet nu går att framställa.

Med iakttagande af de förändringar och tillägg, för hvilka Utskottet ofvan redogjort, föreslår Utskottet

30:o.

att motsvarigheten till § 63 i nu gällande reglemente må erhålla följande lydelse:

»Mom. 1. Kassakreditiv får beviljas:

a) åt sparbanker, som äro försedda med stadgar, stadfästade af vederbörlig myndighet;

b) åt sådana, för fruktbargörande af smärre kapitalbesparingar samt lånerörelses bedrivande afsedda, så kallade folkbanker, hvilkas, af vederbörlig myndighet stadfästade, stadgar icke äro grundade hvarken på Kongl. Förordningen af den 6 Oktober 1848 angående aktiebolag, eller på Kongl. Kungörelsen den 20 Maj 1864, angående enskilda banker med rätt att utgifva egna banksedlar;

c) åt andra bolag, än de nu nämnda, med undantag af sådana, som drifva bankrörelse med eller utan rätt att utgifva egna banksedlar;

d) åt enskilda personer.

Kreditiv beviljas på högst ett år i sender; och skall för kreditivet ställas sådan säkerhet, som af vederbörande styrelse godkännes.

Mom. 2. Inträdesafgift, beräknad i viss procent af kreditivsumman, bestämmes af Fullmäktige. Sparbanker och folkbanker vare från sådan afgift befriade.

Mom. 3 (oförändradt). Kreditiv meddelas icke någon enskild person till högre summa än 30,000 Riksdaler, eller å lägre belopp än 500 Riksdaler; börande i öfrigt kreditivbeloppet lämpas efter beskaffenheten och omfånget af den rörelse, kreditivsökanden bedrifver.

Mom. 4. Såsom kreditiv må beviljas åt Stockholms stads sparbank högst 50,000 Riksdaler, åt Göteborgs sparbank högst 20,000 Riksdaler, åt hvar och en af öfriga sparbanker samt åt folkbank, som till kreditivs erhållande sig anmäler, högst 10,000 Riksdaler, och åt bolag högst 100,000 Riksdaler.

Mom. 5 (oförändradt). Uttag och afbetalningar få i mån af behof verkställas.

Ränta beräknas för den summa, som å kreditiv är utestående; dock att, om denna slutar å annat belopp än jemnt tiotal Riksdaler, räntan beräknas å närmast öferskjutande fullt tiotal.

Mom. 6 (oförändradt). För uttag begagnas antingen på viss man ställd inbjudning, å hvilken summa, datum och alla personers namn äro handskrifna, eller ock på viss man eller order ställd vaxel, hvilken icke får in blanco transporteras; skolande behörigen folierade och numererade vaxelblanketter kreditivhafvare, mot qvitto, tillhandahållas utan afgift.

Mom. 7 (oförändradt). Kreditiven få icke begagnas såsom stående lån, vid äfventyr för kreditivhafvaren att för kommande år kreditiv ej erhålla.

Mom. 8. (nytt). Kreditivtagare, som vid utgången af ett kreditivår erhållit nytt kreditiv, att omedelbart derefter begagnas, är berättigad att låta till det nya kreditivet öfverföra vid det förra kreditivårets utgång tilläfvvertyrs befintlig kapitalskuld, i mån som denna icke öfverstiger det nya kreditivets belopp. För sådan öfverföring erlægges ingen särskild afgift.

Mom. 9 (lika med n. v. mom. 8). I händelse Bankens säkerhet sådant fordrar, kunna kreditiven uppsägas till inbetalning i öfverensstämmelse med föreskriften i § (27).»

Uti motion N:o 12, Andra Kammaren, har Herr *P. Petersson* föreslagit inrättande af en särskild afdelning i Riksbanken, afsedd uteslutande för lån till jordbrukare, hvilka lån skulle ställas på 5 års amortering, utgöra högst 1,000 och minst 200 R:dr, och löpa med 5 procents ränta; varande derjemte af motionären föreslaget att hvarje låneansökning skulle åtföljas af uppgift om ändamålet med lånet och att sedermera för hvarje omsättning skulle företes bevis om det uppgifna arbetets företagande och fullföljande.

Utskottet torde icke behöfva uppehålla sig vid olämpligheten och utförbarheten af sist omförmälda bestämmelse, eller vid de flera inkast, hvilka framställa sig mot hvarje anordning i dylik syftning. Sjelfva hufvudsyftet i motionen, att sönderstycka Riksbankens tillgångar för att förbehålla en del åt en, en annan del åt en annan näringsgren, har redan längesedan blifvit förkastadt, och de sista kvarlevorna deraf försvinna med de nu gjorda förslagen att till diskontkontoret öfverflytta förslagen till manufakturdiskonten och Jernkontoret. Utskottet kan fördenskull icke tillstyrka att åter beträda denna väg, men inskränker sig i afseende på frågan om jordbruksnäringens understödjande genom Riksbanken till åberopande af hvad ofvan rörande omsättningslånefonden är anfördt, då Utskottet nu hemställer

31:o.

att Herr P. Peterssons förevarande motion icke må till någon åtgärd föranleda.

Utskottet har redan vid § 54 mom. 5 anført sin afsigt att föreslå borttagandet af mom. 6 i § 64, hvilket mom. har afseende på lån med omsättningsrätt och lyder sålunda: »Uteblifver under en månad efter förfallodagen betalning eller omsättning af lån, låte styrelsen utan uppehåll beloppet utsöka; styrelsen obetaget att, när sådant för diskont- eller lånekontorets säkerhet nödigt pröfvas, genast efter förfallodagen göra kontorets rätt genom lagsökning gällande»; och då Utskottet på nyss anförda ställe redan angifvit skälen för sin åsigt, kan Utskottet nu inskränka sig till hemställan:

32:o.

att mom. 6 af § 64 må ur reglementet uteslutas.

Uti det af Fullmäktige till Utskottet afgifna, ofta omförmälda memorial rörande ändringar i reglementet, hafva Fullmäktige, beträffande

stadgandena i § 65 om upp- och afskrifning, anført: att, enligt litt. e) i nämnda §, räntan som godtgöres för medel, insatta på upp- och afskrifning, kunde vara olika för de särskilda diskont- och lånekontoren, men att något medgifvande för Fullmäktige att ställa denna ränta vid olika belopp för större och mindre insättningar icke syntes följa af den Fullmäktige lemnade rätt att bestämma å huru stort på en gång innestående belopp ränta må hvarje räkningshafvare godtgöras; att, då det icke kunde anses vara lämpligt att för penninge-associationers å upp- och afskrifning insatta vexlings- och reservkassa bestämma en efter Riksbankens utlåningsränta någorlunda jemkad giroränta, men den stora allmänheten icke gerna kunde draga den fördel af ifrågavarande tillfälle att förränta medel, ämnade för framtida liqvider, som för densamma skulle hafva uppstått, derest i afseende på räntebestämningen Fullmäktige egde mera handlingsfrihet, Fullmäktige äfven af sådan anledning ansett en förändring i den nuvarande föreskriften vara af omständigheterna påkallad; att för Riksbanken sjelf upp- och afskrifningen blefve af mera nytta, derest räntan kunde sättas olika för stora och små summor, emedan om till insättare af stora summor anslöto sig insättare af små summor, räkningens saldo på det hela skulle hålla sig mera jemnt; att vid lånekontor med allenast få insättare, och dessa hufvudsakligen penningeinrättningar, ofta någon användning af de på upp- och afskrifningsräkning innestående medel i utlåningsrörelsen icke varit verkställbar, af anledning att största beloppet utaf berörda medel inom jemförelsevis ganska kort tid komme att lyftas; samt att under de sednare tiderna äfven i Riksbanken högst obetydligt af upp- och afskrifningsmedlen kunnat genom utlåning fruktbargöras. Fullmäktige hafva fördenskull föreslagit ändring i omförmälda punkt af § 65 i sådan syftning, att olika ränta kunde få bestämmas icke allenast vid de särskilda diskont- och lånekontoren, utan äfven på särskilda räkningar, hvar för sig.

Herr *G. Hæggström* har uti motion N:o 164, Andra Kammaren, i likartad syftning, som Fullmäktiges förslag afser, föreslagit ändring af punkten a) i 65 §, sålunda att vederbörande styrelse skulle ega bestämma om och på hvilka villkor upp- och afskrifningsräkning finge öppnas.

Utskottet finner det för sin del riktigt att bankens styrelse må vara i tillfälle att lämpa upp- och afskrifningsrörelsen ej mindre efter bankens egen, än efter insättares fördel; men då sådant, hvad denna rörelsegren angår, synes lämpligare åstadkommas indirekt genom de villkor, styrelsen för medels emottagande medgifver, än genom ömsom bifall och vägran till medels emottagande, samt det af Herr *Hæggström*

afsedda syftemål synes kunna hufvudsakligen vinnas på det sätt, Fullmäktige föreslagit, hemställer Utskottet att i enlighet dermed,

33:o.

§ 65 punkten e) må erhålla följande lydelse:

»å insatta medel beräknas ränta från och med första helgfria dag efter insättningen å högsta fulla 100-tal af behållningen. Fullmäktige ega att bestämma icke allenast den ränta, utan äfven, inom ett maximum af 400,000 Riksdaler, det belopp, hvarå sådan på hvarje räkning godtgöres, och hvilken ränta för öfrigt kan vara olika för de särskilda diskont- och lånekontoren.»

Beträffande § 66, om medels mottagande på depositräkning mot ränta, hafva Fullmäktige anført, hurusom af ordställningen i nämnda § dragits den slutsats, att det skulle vara diskont- och lånekontoren förbjudet att vägra emottagande af medel, som inlemnas till insättning å sådan räkning, äfven om sådana medel hvarken genast eller antagligen ens sedermera under den tid, de innestå, kunde till utlåning användas, och att enda utvägen mot bankens öfverhopande med dylika medel vore gifven genom rättigheten för Fullmäktige att bestämma räntan, hvilken kunde sättas så låg, att någon afsevärd fördel med insättningen icke vunnes. Följden af en så beskaffad tolkning kunde icke sällan blifva för banken skadlig i det afseendet att banken ådroges onödiga utgifter. Räntesatserna för ifrågavarande medel kunde icke, utan att framkalla ett ganska behörigt ogillande från allmänhetens sida, sättas så låga, att de utestängde enskilda penningeinrättningsars medel å tider af lugn och stillhet i affärer, då deras invexlingsskyldighet till ringa del toges i anspråk, särdeles som Riksbankens depositbevis i sig innefattade en säkerhet, hvarpå i händelse af behof, penningar kunde med lätthet anskaffas, i främsta rummet hos Riksbanken sjelf, som naturligtvis vore angelägen att, då god tillgång på penningar funnes, få inlösa sina egna räntebärande förbindelser; och som den del af allmänheten, hvilken fäster större vikt vid säkerheten för, än afkomsten af ett egande kapital, företrädesvis borde hafva rätt att i banken påräkna skälig ränta å insatta medel, syntes denna rätt icke böra få undanskjutas af större penningeinrättningar. På dessa skäl hafva Fullmäktige föreslagit sådan ändring i punkten c) af § 66, att Fullmäktige skulle ega bestämma ej allenast ränta, utan äfven huru stort belopp finge insättas.

Till förekommande för framtiden af all tvekan om vidsträcktheten af Fullmäktiges befogenhet uti nu ifrågavarande afseende, hvilken Utskottet anser böra hafva hela den utsträckning, Fullmäktige förordat, hemställer Utskottet, i enlighet med Fullmäktiges förslag:

34:o.

att punkten c af 66 § må få följande lydelse:

»*ränta äfvensom högsta insättningsbelopp bestämmes af Fullmäktige.*»

Till förändring af de bestämmelser om bankens styrelse, som finnas uti *Artikeln 5* af reglementet, har icke någon motion blifvit framställd, och Utskottet finner icke heller för sin del någon annan ändring påkallad, än i 2 mom. af 71, § beträffande rättigheten för Fullmäktige att, förutom de två deputerade för den dagliga förvaltningen, derest så nödigt anses, välja en bland öfrige Fullmäktige att, jemte endera af nyssnämnde deputerade, besörja bankens vaxelärenden.

Vid 1862—1863 årens riksdag beslutades, att den dagliga tillsynen öfver göromålen inom banken skulle uppdragas åt en deputerad, som Fullmäktige egde inom sig utse, men hvilken icke, såsom sådan, hvarken erhöill någon närmare befattning med bankens lånerörelse, eller deltog i handläggningen af vaxelärendena, som ombesörjdes af tvänne dertill särskildt utsedde deputerade.

Vid 1867 års riksdag togs ett ytterligare steg i syftning att öfverlemnna samtliga detaljerna af förvaltningen åt ett färre antal personer, hvilka skulle hafva till åliggande att, dels hvar för sig, dels i samråd, med ständig uppmärksamhet följa och på eget närmaste ansvar omhändrafva desamma, samt i sådant afseende, jemte tillsynen öfver de dagliga göromålen och ordningen inom banken, hade att ombesörja såväl vaxelhandeln i Stockholm, som låneärendens föredragning i diskontstyrelsen och inseendet öfver Tumba pappersbruk.

I detta afseende infördes i reglementet den bestämmelse, som nu innehålles i nyssnämnda 2 mom. af 71 §, så lydande: »För den dagliga förvaltningens handhafvande utse Fullmäktige inom sig två deputerade och två suppleanter för dem; med rättighet derjemte att, derest så nödigt anses, välja en bland öfrige Fullmäktige att, jemte endera af deputerade, besörja bankens vaxelärenden.»

Såsom skäl för sistnämnda medgifvande anfördes, att möjlighet derigenom bereddes att tillgodogöra banken fördelen af den större erfarenhet i vaxelärendens behandling, som kunde finnas hos en Fullmäktig,

tig, hvilken för öfrigt antingen icke vore benägen eller måhända saknade lämplighet att utöfva de många öfriga göromål, som tillhörde deputerade.

När anordningen att åt två deputerade uppdraga bankens löpande förvaltning först beslutades, kunde för handen varande personliga förhållanden gifva anledning till det särskilda förfogandet, hvarigenom för Fullmäktige möjliggjordes att för vexelangelägenheterna fortfarande draga fördel utaf sakkännenheten och vanan vid dessa angelägenheter hos en dåvarande ledamot bland Fullmäktige, hvilken förut under flera år, jemte en annan bland Fullmäktige, handlagt desamma, men hvilken med säkerhet kunde antagas icke vara benägen att öfvertaga öfriga dagliga förvaltningsbestyr.

Men denna anledning har numera upphört; och det torde icke behöfva befaras att andra förhållanden skulle göra det nödigt att för framtiden bibehålla det ifrågavarande medgifvandet, som i visst afseende icke väl öfverensstämmer med det utan tvifvel afsedda ändamålet att befordra enhet och följdriktighet i förvaltningens särskilda grenar, och som för öfrigt, när det begagnas, föranleder en utgift, hvilken bör besparas, om densamma befinnes onödig.

Då nemligen åt deputerade äro anvisade arfvoden, som kunna anses motsvara det arbete, uppdraget pålägger dem, och oaktadt den ovissheit om arfvodets bibehållande, som följer af valets förnyande hvarje år, de, som en gång erhållit och ådagalagt sig värdiga att bibehålla förtroendet att vara deputerade, böra med temlig trygghet kunna påräkna förnyelse år från år af uppdraget, så lärer det ock kunna antagas att, bland de af Riksdagen utsedde Fullmäktige, hädanefter, såsom hittills, alltid skola finnas två, som både äro skicklige att sköta vexelangelägenheterna jemte öfriga till deras befattningar hörande ärenden, och villige att egna sin tid och sitt arbete deråt, samt att alltså en särskild vexel-deputerad skall vara obehöflig.

På dessa skäl hemställer Utskottet, som anser mom. 1 och 3 af nuvarande § 71 böra bibehållas oförändrade,

35:o.

att det ofvan citerade mom. 2 af § 71 må, med uteslutande af den nu ifrågavarande bestämmelsen, erhålla följande lydelse:

»För den dagliga förvaltningens handhafvande utse Fullmäktige inom sig två deputerade och två suppleanter för dem».

Bih. till Riksd. Prot. 1870. 6 Saml. 1 A'd. 7 Häft.

kommande Utskottet att, under förutsättning af bifall härtill, nedan i fråga om 95 § föreslå uteslutande af det arfvode, som hittills varit anvisadt för den särskilde vaxeldeputeraden.

I reglementets *Artikel 6*, om göromålens fördelning, deputerades åligganden samt tjänstemännens ansvarighet, förekommer ingen anledning till förändring.

Reglementets *Artikel 7* handlar om bankostatens löneförmåner, grunderna för befordringar och pensionsberäkning samt ordningsstadganden.

Den till Afdelning 1 af nämnda artikel hörande § 95 innehåller uti mom. 1 bestämmelser om löner och arfvoden m. m.; uti mom. 2 bestämmelse angående tiden för tillträdande af den löneförhöjning, som enligt mom. 1 tillkommer tjänstemännen inom de särskilda tjänstegraderna efter ålder inom graden, och uti mom. 3 föreskrift rörande vilkoren för åtnjutande af den del utaf aflöningen, som består i tjänstgörings- och misräkningspenningar samt särskilda arfvoden.

Herr *P. Östman* har i Andra Kammarerna, uti motion N:o 182, under anförande hurusom bankens vaktmästare i lön och tjänstgöringspenningar åtnjuta: de äldre 875 R:dr och de yngre 750 R:dr årligen, samt hurusom sju yngre vaktmästare dessutom erhålla 100 R:dr hvardera årligen för tjänstgöring vid brandanstalterna, men deremot fem vaktmästare allenast hafva en löneinkomst af 750 R:dr, hemställt, att åt Banko-fullmäktige måtte öfverlemnas att tilldela åt hvar och en af de vaktbetjente, som nu endast uppbära 750 R:dr i lön, en tillökning af 100 R:dr årligen.

Såsom motionären anført, lemnades vid 1865—1866 årens riksdag åt Fullmäktige rättighet att, såvida en minskning i dåvarande antal vaktmästare kunde ega rum, få använda den derigenom uppkommande besparing till höjande af de återstående aflöning; och blefvo, i följd häraf samt i sammanhang med indragning af tre vaktmästaretjänster, lönerna för samtliga återstående vaktmästare höjda med 100 R:dr. Derjemte, och sedan nya anordningar beträffande bankens brandanstalter blifvit träffade, tilldelades, på grund af Rikets Ständers likaledes lemnade medgifvande, åt sju vaktmästare, som, förutom sin öfriga tjänstgöring, fingo till åliggande att vårda brandredskapen m. m., hvardera 100 R:dr årligen i ersättning för detta arbete. Då Fullmäktige härvid hade fria händer att till detta uppdrag utse dem, som voro mest duglige och lämplige, torde det kunna antagas, att de fem vaktmästare, hvilka nu få åtnöjas allenast med den lägre lönen, också äro de, som åtminstone jämförelsevis gjort sig minst förtjenta af inkomstförhöjning; och det skulle vara obilligt att tillägga dessa samma inkomst, utan motsvarande

tillökadt arbete, som de förre erhållit till följd af ett dem ålagdt, särskildt arbete.

Då för öfrigt de vaktbetjente, hvilka ega duglighet och förmåga till annat arbete, än uppässning i banken, icke torde, åtminstone tidtals, sakna ledighet till sådant, finner Utskottet härutinnan ett ytterligare skäl för sin hemställan,

36:o.

att Herr P. Östmans ifrågavarande motion må lemnas utan afseende.

Under förutsättning att Riksdagen bifaller det ofvan under 35:o framställda förslag, enligt hvilket någon särskild deputerad för vexelärendena icke skulle ifrågakomma, hemställer Utskottet:

37:o.

att från de i 95 § 1 mom. å sidan 76 af tryckta reglementet upptagna arfvoden må uteslutas det, som nu är afsedt »till en särskild deputerad för vexelärenden, i händelse en sådan finnes behöflig, utöfver honorarium, högst 3,200 R:dr».

Till ersättning för de genom betydlig minskning i tjänstemännens antal förringade utsigterna till befordran, tillades vid 1862—1863 årens riksdag tjänstemännen i de tre lägre graderna löneförhöjning på det sätt att, i 2:dra och 3:dje tjänstegraderna, de, som tjänat i graden 5 år och deröfver till 10 år, erhöillo 500 R:dr utöfver det lägsta lönebeloppet inom graden, och de, som tjänat 10 år i graden, ytterligare 500 R:dr, samt att, i 1:sta tjänstegraden, de äldste, till halfva antalet af samtliga tjänstemän i denna grad, erhöillo 500 R:drs tillökning. I sammanhang härmed bestämdes ock, att tiden för tillträdande af dessa löneförhöjningar skulle beräknas från första fullmakts eller förordnandes datum inom graden.

Nu har det inträffat, att en tjänsteman i lägsta graden, som, till följd af sjuklighet, måst under större delen af den tid han varit ordinarie, befrias från tjänstgöring, icke desto mindre fått tillträda den i staten bestämda löneförhöjningen; men då sådant icke gerna kan hafva varit afsedt vid beviljandet af dessa förhöjningar och det, hvad särskildt lägsta tjänstegraden beträffar, härigenom uppkommer den obillighet, att en yngre, verkligen tjänstgörande blifver i mistning af en löne-

förbättring, som uppbäres af en, den der alldeles icke, eller allenast en mindre tid tjenstgjort, har Utskottet ansett sådant böra förebyggas, och föreslår därför ett tillägg till mom. 2 af 95 §, hvarigenom detta moment skulle komma att lyda sålunda:

38:o.

Tiden för tillträdande af de i staten bestämda högre löner beräknas från första fullmakts eller förordnandes datum inom graden; dock att, såsom villkor för all uppflyttning till högre lön, förutsättes, det vederbörande genom sin föregående tjenstgöring gjort sig förtjent af en dylik löneförbättring.

Tillåtelse för bankens tjenstemän att hos Banko-Utskott eller Revisorer anföra klagomål öfver dem rörande, af Fullmäktige fattade beslut, är för närvarande medgifven, enligt § 105 allenast *i befordringsmål*, och enligt § 121 allenast *i det fall att någon blifver från tjensten skiljd*.

Då emellertid Utskottet dels redan föreslagit att, genom ofvan anförda tillägg till mom. 2 af § 95, Fullmäktige skulle berättigas pröfva huruvida den i lönestaten bestämda löneförhöjning efter ålder i tjensten må tillgodokomma en tjensteman eller icke, dels här nedan föreslår ett tillägg till § 110, hvarigenom Fullmäktige skulle ega att afskeda en tjensteman, som befunnes af sjukdom eller annan oförmögenhet hindrad att vidare tjenstgöra, med allenast en ringare del af lönen såsom pension, dels ock finner tjensteman böra ega rätt att anföra klagomål i fall han, på grund af något bland stadgandena i 7:de Artikelns 4:de Afdelning, innefattande allmänna ordningsstadganden och straffbestämmelser, anser sig med orätt hafva blifvit förklarad förlustig någon del af sina löneinkomster; så har Utskottet funnit den hittillsvarande, på ofvan angifvet sätt inskränkta besvärsrätten böra något utsträckas, hvarjemte Utskottet anser lämpligt att i ett stadgande sammanföra de nu dels i § 105, dels i § 121 förekommande stadganden härutinnan.

Utskottet hemställer fördenskull dels

39:o.

att ur reglementet må uteslutas nuvarande § 105, så lydande:

»Den, som ej åtnöjes med Fullmäktiges beslut i befordringsmål, vare berättigad att sig deröfver besvära hos nästblifvande Banko-Utskott eller, emellan riksdagarne, hos revisionen af banko-

verket; skolande, vid talans förlust, ett sådant missnöje hos Fullmäktige anmälas inom fjorton dagar efter det beslutet blifvit anslaget, samt besvären till Fullmäktiges expedition inlemnas, i förra fallet sist å den dag, då Riksdag sammanträder, och i sednare fallet, eller vid bankorevision, sist fjorton dagar före Revisorernes sammanträdande, allt före klockan 12 å dagen.»

»Men är Fullmäktiges beslut i så beskaffadt mål meddeladt sednare än fjorton dagar före utgången af den sålunda bestämda tiden, böra besvären till Banko-Utskottet eller Revisorer omedelbart ingifvas innan klockan 12 å fjortonde dagen efter det klaganden af Fullmäktiges beslut erhållit del, den oräknad»;

dels ock

40:o.

att, i stället för nuvarande § 121, må införas följande stadgande:

»Öfver sådana, af Fullmäktige fattade, bankens tjenstemän rörande beslut, som grunda sig på föreskrifterna i 7:de Artikeln af Banko-reglementet, kunna besvär anföras hos näst sammanträdande Banko-Utskott, eller, emellan riksdagarne, hos Revisorerne af Riksbanken; dock, hvad angår de i Afdelning 4 omförmälda mål, endast i det fall, att tjensteman blifvit från tjensten skiljd eller förklarats skyldig afstå någon del af sina löneinkomster.

Besvären skola, vid äfventyr af talans förlust, anmälas hos Fullmäktige, i frågor om befordringar, sednast fjorton dagar efter det beslutet blifvit justeradt, och i andra mål sednast fjorton dagar efter det klaganden af beslutet bevisligen erhållit del, den oräknad, allt före klockan 12 på dagen; hvarefter besvären böra till Fullmäktiges expedition inlemnas, när de äro ställda till Banko-Utskottet, sist å den dag, Riksdag sammanträder, och när de anföras hos Revisorerne af Riksbanken, sist fjorton dagar före revisionens början; men är beslutet af Fullmäktige meddeladt sednare än fjorton dagar före utgången af den sålunda bestämda tiden, böra besvären till Banko-Utskottet eller revisionen omedelbart ingifvas innan klockan tolf å fjortonde dagen efter den, då befordringsfråga blifvit justerad eller beslut i annat mål blifvit klaganden delgifvet.»

I afseende på pension för tjenstemän och betjente i banken är, bland annat, i § 109 stadgadt, att den som, efter uppnådda 60 lefnads-

i förening med 40 tjänstår, söker afsked, erhåller tre fjerdedelar af lönen i pension, men att före den sålunda bestämda tiden pension kan erhållas endast i händelse af bevislig oförmögenhet till vidare tjänstgöring, i hvilket fall pensionen utgår med ett belopp, som bestämmes genom afdrag från tre fjerdedelars lön af en fyrationdedel för hvarje år, som brister i 40 tjänstår.

Då, i det fall, att en tjänsteman af sjuklighet eller annan orsak är försatt i fortfarande oförmögenhet att göra sin tjänst, det skulle lända på en gång till minskning i förvaltningsutgift och till fördel för bankens tjänst, om Fullmäktige vore berättigade att förflytta en sådan tjänsteman på pensionsstat med ett pensionsbelopp, som finge bestämmas efter de i 109 § fastställda, nyss i korthet antydda grunderna; men detta, enligt nuvarande stadganden, icke låter sig göra i annat fall, än att tjänstemannen sjelf anhåller om afsked, hvilket åter denne undviker, så länge han, på grund af § 113 mom. 1, kan vid sjukdomsförfall undfå tjänstledighet med bibehållande af hela lönen, hafva Fullmäktige fästat uppmärksamheten på, hurusom det för banken voro nyttigt, om åt dem lemndes rättighet att i nyss nämnda fall meddela tjänsteman, äfven utan hans egen begäran, afsked med en pension, som finge bestämmas på ofvan anförda sätt.

Visserligen hafva Fullmäktige redan nu, enligt § 110 mom. 1, rätt att på pensionsstat förflytta en tjänsteman, som af ohjelpigt sjukdomstillstånd eller afgjord oförmögenhet är förhindrad att vidare gagna verket, oaktadt han sig ej om afsked anmält; men de äro i sådant fall förbundna att anordna *hela* lönen i pension, ehvad de för sådan pensions erhållande eljest föreskrifna lefnads- och tjänståren äro uppnådda eller icke; men, lika med Fullmäktige, finner Utskottet all billighet emot en tjänsteman, som i förtid blifver oduglig till tjänstgöring, i allmänhet vara uppfylld, äfven om han får afträda från tjänsten med en i proportion till hans tjänstetid och derunder ådagalagda förhållande lägre pension, än som tillkommer den, hvilken tjänat banken ända till den tid, då krafter och förmåga enligt naturens vanliga ordning upphöra.

Då emellertid särskildt ömmande omständigheter kunna förekomma, som böra föranleda dertill, att äfven en i förtid till tjänstgöring urständ-satt tjänsteman billigtvis må få behålla en större del eller hela lönen i pension, såsom exempelvis om hans oförmåga vållats direkt genom tjänsten eller dylikt, anser Utskottet icke en ovillkorlig bestämmelse i förevarande hänseende böra meddelas, utan att det bör åt Fullmäktige öfverlemnas att härutinnan handla efter omständigheterna.

Utskottet vill fördenskull föreslå en förändring i mom. 1 af 110 §, hvarigenom detsamma erhåller följande lydelse:

41:o.

Då sådant för göromålens säkra och skyndsamma gång finnes oundgängligen nödigt, kunna Fullmäktige på pensionsstat förflytta en tjänsteman, som af ohjelpligt sjukdomstillstånd eller afgjord oförmögenhet är förhindrad att vidare gagna verket, oaktadt han sig ej om afsked anmält. I sådant fall ega Fullmäktige att, efter omständigheterna, antingen tillägga tjänstemannen hela lönen i pension, ehvad de föreskrifna lefnads- och tjänsteåren äro uppnådda eller icke, eller ock tillämpa de grunder för pensions bestämmande, som i nästföregående § äro fastställda.

Nuvarande reglementes § 116 lyder sålunda:

»Inmanas någon för skuld tvänne särskilda gånger i häkte, eller hålles han någon gång utöfver sex månader bysatt, vare sin tjänst förlustig».

Sedan numera genom Kongl. Förordningen den 1 Maj 1868, med upphäfvande af förut gällande bestämmelser angående bysättning, blifvit stadgadt, att, utom i de fall, hvilka i 22 och 29 §§ konkurslagen äro nämnda, gäldenär ej må hållas i bysättningshäkte längre tid än sex veckor, samt då i § 115 af Banko-reglementet är föreskrifvet, att om tjänsteman eller vaktbetjent, som sin egendom till borgenärers förnöjande afträdt, icke sednast sex månader efter det inställelsedagen i konkursen inträffat, styrker sig vara från borgenärers kraf befriad, han genast skall skiljas från sin befattning i banken; finner Utskottet den del af § 116, som rör bysättning, böra utgå, och hemställer fördenskull, att nämnda § må erhålla följande förändrade lydelse:

42:o.

Inmanas någon för skuld tvänne särskilda gånger i häkte, vare han sin tjänst i banken förlustig.

Till ändring af § 121 har Utskottet redan i sammanhang med § 105 afgifvit förslag, och bör det nya stadgandet, om det godkännes, införas sist i 7:de Artikeln.

I *Attonde artikeln, om diskont- och lånekontoren*, har ändring ifråkommit endast i afseende på 137 §.

Fullmäktige hafva nemligen, med erinran att, enligt 134 § i reglementet, förvaltningsutgiften för lånekontoret i Wisby är i ett för allt bestämd till en summa af 6,000 R:dr årligen, kostnaden för revisionen af lånekontorets förvaltning deri ej inbegripen, samt under anförande, att dessa förenade kostnader medtaga i det närmaste hela afkomsten af Riksbankens förlag till allmänna diskontfonden vid kontoret, 150,000 R:dr, fäst at uppmärksamheten derpå, att det i 137 § lemnade medgifvande för lånekontorsstyrelse att för tjänsteman vid kontoret, som af sjukdom eller annat laga förfall hindras att bestrida tjänsten, anvisa arfvode till den, som i stället dertill förordnas, gällde för Wisby lånekontor endast med det förbehåll att vikariatsarfvodet kunde utgå inom summan af förvaltningsanslaget på det hela, samt hemställt att ett uttryckligt tillägg härom måtte i 137 § införas; och som Utskottet för sin del gillar denna hemställan, får Utskottet föreslå, att reglementets § 137 må erhålla följande lydelse:

43:o.

Då tjänsteman vid någotdera lånekontoret af sjukdom eller annat laga förfall hindras att tjänsten bestrida, ege vederbörande lånekontorsstyrelse att, efter de grunder, som i detta afseende äro inom banken gällande, bestämma arfvodesbeloppet för den, som varder till tjänstens bestridande förordnad; dock under iakttagande, hvad angår lånekontoret i Wisby, att anslaget för detta kontors förvaltning på det hela icke öfverskrides.

Enligt reglementets 84 § åligger det Fullmäktige att vid hvarje riksdags början i ett sammanhang meddela Banko-Utskottet uppgift å de från banken utgående, i *9:de Artikeln* af reglementet upptagna anslag, jemte yttrande om och hvilka så beskaffade anslag Fullmäktige anse böra under tidrymden intill nästa riksdag fortfara.

Till följd häraf, hafva Fullmäktige tillkännagifvit, att anledning icke förekommit till ändring af nämnda Artikel i nu gällande reglemente, samt fördenskill hemställt, att föreskrifterna i §§ 139 och 140 må bibehållas oförändrade.

Nuvarande

Nuvarande § 139 lyder sålunda:

»Följande årliga välgörenhetsbidrag, nemligen:

a)	till Allmänna barnhuset i Stockholm	R:dr	4,500,
b)	» Frimurarebarnhuset i Stockholm	»	2,250,
c)	» Allmänna fattigvården i Stockholm	»	1,500,
d)	» Frimurarebarnhuset i Göteborg	»	450,
e)	» Gustavianska barnhuset i Norrköping	»	150,
f)	» Barnhuset i Gefle	»	150,
g)	» Barnhuset i Carlshamn	»	150,
h)	» Malmqvistska barnauppfostrings-anstalten i Stockholm	»	1,000,
i)	» bankostatens enke- och pupillkassa	»	200,
k)	» smärre julgåfvor åt fattiga, såväl i hufvudstaden som i orterna	»	3,000,

eller tillsammans R:dr 13,350,

komma intill nästa riksdag att, under stadgade vilkor, utbetalas.»

Utskottet vill fästa uppmärksamheten derpå, att bland dessa anslag särskildt de till allmänna fattigvården i Stockholm, 1,500 R:dr, och till smärre julgåfvor åt fattiga, 3,000 R:dr, utgöra fattigvårdsbidrag, hvilka det tillhör vederbörande kommuner, men icke Riksbanken, att utgifva; och Utskottet anser det derföre oriktigt att vidare belasta banken med dessa utgifter.

Då likväl det sistnämnda beloppet, efter hvad Utskottet inhemtat, användes på det sätt att, efter förslag af dels stiftsstyrelser, dels kyrkoherdar i Stockholm och åtskilliga landsorter, dels trovärdiga enskilda personer, små belopp till julen utdelas åt fattiga, hvilka, sedan de en gång kommit i åtnjutande af sådant understöd, fortfarande pläga få årligen uppbära detsamma så länge de lefva och deraf äro i behof, torde indragning af detta anslag böra ske endast i den mån hittills varande understödstagare afgå.

På nu anförda skäl, och med en ändring af ordalagen i öfrigt, som föranledes deraf, att Riksdag numerä årligen sammanträder, föreslår Utskottet, som anser det tillkomma Riksdagen att för hvarje år om dessa anslag fatta beslut,

44:o.

att nuvarande § 139 i reglementet må få följande förändrade lydelse:

Bih. till Riksd. Prot. 1870. 6 Saml. 1 Afd. 7 Häft.

Följande välgörenhetsbidrag komma att för innevarande år, under stadgade vilkor, utbetalas, nemligen:

a)	till Allmänna barnhuset i Stockholm	R:dr 4,500,
b)	» Frimurarebarnhuset i Stockholm	» 2,250,
c)	» Frimurarebarnhuset i Göteborg	» 450,
d)	» Gustavianska barnhuset i Norrköping	» 150,
e)	» Barnhuset i Gefle	» 150,
f)	» Barnhuset i Carlshamn	» 150,
g)	» Malmqvistska barnauppfostrings-anstalten i Stockholm	» 1,000,
h)	» bankostatens enke- och pupillkassa	» 200,
i)	» smärre julgåfvor åt fattiga, såväl i hufvudstaden som i orterna, det belopp, icke öfverstigande 3,000 R:dr, som erfordras för meddelande af enahanda understöd som hittills åt de personer, hvilka förut åtnjutit sådant och fortfarande deraf äro i behof.	

I Artikeln 10, om Bankens pappersbruk Tumba, har fråga om ändring icke förekommit.

Stockholm den 12 April 1870.

Å Utskottets vägnar:

J. G. AGARDH.

Reservationer:

Vid punkten 3:o:

af Herr Agardh: »Emot den af Utskottet tillstyrkta förändringen af § 9, hvarigenom vaxlar, betalbara å utrikes ort inom fyra månader, skulle få uppköpas, nödgas jag mig reservera, enär, till följd af den af Utskottet oförändrad lemnade lydelsen af 5 § i Banko-reglementet, äfven dessa nya vaxlar skulle såsom Bankens metalliska kassa anses och

beräknas. Då den föreslagna förändringen på detta sätt kan få en mer än vanlig betydelse, anhåller jag att få motivera min afvikande mening.

En sedelutgifvande banks förmåga att fullgöra sina förbindelser är beroende icke blott deraf att den dertill eger *tillräcklig* valuta, utan jemväl deraf att denna valuta är *disponibel* när helst den tages i anspråk. Men en metallisk kassa, som består af vaxlar, förfallande efter 3—4 månader, kan icke sägas vara disponibel i den stund som är. Vaxlarne innebära i sjelfva verket endast ett *löfte* om valuta — alldeles som den svenska riksbankssedlen. Skilnaden i detta afseende är blott den, att vaxeln infrias med utländskt, riksbankssedlen med inländskt mynt; den sednare inlöses genast, när helst den i bankluckan presenteras, den förra först efter 3—4 månader. Det i banksedlen utfästa löftet infrias inom landets gräns; det i vaxeln gifna honoreras på andra sidan det väl ändock i någon mån osäkra och stundom ofarbara hafvet. Acceptanten är i ena fallet Sveriges Riksbank, i andra kan det vara en person, om hvars verkliga förmåga att fullgöra sina förbindelser man vet mycket litet. Säkerheten för den svenska banksedlen är således lagd i en valuta, som mången torde anse vida osäkrare än sjelfva banksedlen.

När banken eger rättighet att utgifva sedlar för dels hela sitt belopp metallisk kassa, dels för 30 millioner Riksdaler derutöfver, men någon relation emellan den metalliska kassans belopp och de på den blotta krediten utgifna sedlarne egentligen icke är fixerad, så borde det väl förutsättas att den metalliska kassan, som, efter hvad erfarenheten visat, kan sjunka ganska lågt i förhållande till de utgifna sedlarne, borde oeftergifligen ligga i beredskap och oförtryckt bibehållas för sitt ändamål. Men en metallisk kassa, som består af vaxlar, den är i sjelfva verket sjelf engagerad i ett slag af handelsrörelse, och det ligger i naturen af hvarje sådan, att den kan medföra förlust lika väl som vinst. Det är också ett känt faktum att i November 1857 var Riksbanken innehafvare af protesterade, men ändock såsom metallisk kassa beräknade vaxlar till ett beilopp af 1,472,000 R:dr R:mt.

Men detta i Banko-reglementet snart sagdt insmuglade stadgande om vaxlars beräkning såsom metallisk kassa har ännu en annan sida, för hvars belysande jag tillåter mig ett citat ur ett år 1865 utgifvet arbete. Det heter der: »Lägger man hertill att ingen gräns finnes för banken att köpa dylika vaxlar, och att just detta alltid öppna tillfälle, att kunna köpa vaxlar till obegränsadt belopp, i sin mån sannolikt framkallat och underhåller det vaxelvingleri och anlitage af blanko-krediten på Stockholms börs, som 1857 års handelskris så ohöljdt lade i dagen och som Englands förnämsta finansiela organ (*Economist* 2 Jan. 1858)

så skarpt framhöll, så har detta stadgande äfven, från denna synpunkt betraktadt, sin allvarsamma sida. Man kan, som jag tror, tryggt påstå, att, utan ett sådant beräkningssätt för metalliska kassan som det nu nämnda, hvarken våra affärsmän eller Banken blifvit invecklade i 1857 års penningekris, såsom de blefvo, churu båda räddades från mera betydande förluster genom Bankens vaxeldeputerades rådighet och genom det upptagna statslånet. Genom den fintligt påhittade utvägen att låta en affärsman i Stockholm resa öfver till Hamburg, fick man ett hus att draga på, och kunde på detta sätt till metallisk valuta förvandla huru stort belopp man önskade af innehållet i Stockholms varumagasiner. Enligt revisorernes berättelse förvandlades genom denna utväg till metallisk valuta d. v. s. till 90 dagars vaxlar, betalbara i Hamburg, inom de tre första dagarne ett belopp af 1,333,000 Mark Banko, samt inom en månad 3,273,000 Mark Banko, eller 4,364,000 Riksdaler Riksmünt. Samtliga dessa vaxlar voro dragna af svenska affärsmän på en svensk, endast tillfälligtvis i Hamburg vistande affärsman; men den omständigheten, att de lydde i Hamburgerbanko och voro betalbara i Hamburg, var tillräcklig att få dem ansedda fullgoda med metallisk valuta, och derpå grunda sedelutgifning.»

Det nu anförda torde tillräckligt ådagalägga det farliga deruti att 3:ne månaders vaxlar få beräknas såsom Bankens metalliska kassa. Genom förändring af den 9:de § vill man nu göra den redan befintliga faran än större!»

af Friherre af Schmidt:

»Emot Utskottets förslag, att lemna Banko-fullmäktige bemyndigande att köpa vaxlar, betalbara å utrikes ort, dragna på *fyra* månader (i stället för att nuvarande föreskriften är *tre* månader eller kortare tid») får jag anmäla min reservation.

Enär ifrågavarande vaxlar enligt § 5 g) i Banko-reglementet utgöra en del af metalliska kassan och onekligen denna slags valuta kan anses af alla de i § 5 uppräknade minst motsvara ändamålet af metallisk kassa;

enär vidare såsom motiv för denna förändring af Fullmäktige blifvit anfördt: »att, sedan numera en del exportaffärer betinga en kredit af ända till sex månader, den ifrågavarande föreskriften tvingat till afvisande af skeppningsvaxlar med återstående omloppstid af fyra månader, ehuru sådana vaxlar grundat sig på verkliga affärer och voro utfärdade af solida hus samt kunnat erhållas till fördelaktig kurs», och detta motiv gifver vid handen att framdeles möjligen kan emotses behofvet eller önskan af en ytterligare utsträckning i detta afseende, ända

till sex månader, hvilket naturligtvis är ännu vådligare för Bankens säkerhet, så synes mig böra bibehållas den nuvarande gränsen *tre* månader. Ett stöd för denna min åsigt finner jag äfven uti föreskrifter för flera de största utländska bankers styrelse, att endast vaxlar på högst 3 månaders betalningstid diskonteras, samt att frågan om en utsträckning af denna tid i fransyska banken efter noggran pröfning blifvit afslagen; och detta ehuru ingalunda i bemälda banker dylika vaxlar räknas till metalliska kassan.

På grund af hvad jag ofvan anført, får jag yrka bibehållande af § 9 oförändrad».

Vid punkterna 12:o och 13:o: af Herr Sääf.

Vid punkten 20:o.

af Herrar *Ekman* och *Wijkander*: »På grund af de skäl, hvilka blifvit af Utskottet anförda emot en ökning af fonden för lån med omsättningsrätt, få vi reservera oss emot det genom en knapp pluralitet tillkomna och, som det oss synes, ej konsekventa beslutet, att ändock tillstyrka att ett belopp af 400,000 R:dr måtte tilläggas denna fond. I och för sig må det visserligen icke anses af någon större betydighet, om densamma utgör R:dr 9,600,000 eller 10,000,000; det är alltså endast ur principiell synpunkt som vi ansett oss böra bedöma den föreslagna åtgärden, hvilken, om den skulle komma att af Riksdagen godkännas, utan tvifvel framdeles skall åberopas till stöd för fortgående på samma bana och, i sammanhang dermed, antagande af grundsatser, af hvilka, i mån som de röna en vidsträcktare tillämpning, måste befaras en menlig inverkan på Riksbankens förmåga att fullgöra sina olikartade åligganden.

Vi få således föreslå att Riksdagen endast så till vida godkänner Utskottets förslag i 20:de punkten,

att fonden för utlåning med omsättningsrätt bestämmes till förutvarande belopp af nio millioner sex hundra tusen Riksdaler samt att den i reglementets nuvarande 53 § bestämda fördelning af berörda fond bibehålles oförändrad».

af Herrar *Nordenfjelt*, *von Hofsten*, *Hammar* och *Friherre af Schwerin*.

Mot motiveringen till denna punkt: af Herr *O. Bosson Olsson*.

Vid punkten 23:o:

af Herr *Agardh*: »Då det icke synes vara meningen att genom borttagandet af förskottsrenta bereda någon lindring åt låntagare, enär det hädanefter som hittills öfverlemnas åt Fullmäktige att be-

stämman räntesatserna, men bibehållandet af förskottsräntan kan för sådana låntagare, som äro mindre hemmastadde i ränteberäkning, medföra den fördel, att de kunna begagna den rätt, som man för få riksdagar sedan, genom stadgandet i § 56, velat bereda låntagare, att utan särskild kommissionär få vända sig direkte till Riksbanken; då det derjemte väl torde kunna ifrågasättas, om icke vid betalningstiden ett be-
lopp lättare ingår om det utgöres blott af kapitalet än om det utgöres af både kapitalet och räntan; och då således den af Utskottet föreslagna förändringen synes hvarken nödig eller nyttig, så får jag för min del densamma afstyrka».

af Herrar Sääf och Walberg.

Vid punkterna 25:o och 32:o.

af Herr *O. Bosson Olsson*: »Uti Utskottets beslut att förändra lydelsen i 34 § 5 mom. och 64 § 6 mom. af Banko-reglementet har jag icke kunnat instämman. Då det med den nuvarande lydelsen är styrelserna för diskont- eller lånekontoren obetaget att genast efter förfallodagen anställa lagsökning mot den gäldenär, som icke betalt, och då Banken icke haft eller kan få någon förlust om med lagsökningen skulle dröjas någon tid, som icke får vara längre än en månad utöfver betalningsdagen, kan jag icke finna nödvändigheten af ett stadgande, som tillförbinder styrelserna att ovilkorligen, genast efter det förfallodagen tilländagått, hemsöka med lagsökning en gäldenär, som fått ett lån, det han är berättigad att omsätta. Sådana lån äro de enda, som kunna med någorlunda fördel gagnas af allmogen, och vilkoren för deras erhållande äro redan tillräckligt betungande. Att föreskrifva ovilkorlig lagsökning genast efter förfallodagen skulle utan tvifvel leda derhän, att ganska få sökte sådana lån hos Riksbankens låneanstalter; ty efter det lagsökning är anställd, är omsättningsrätten förlorad och dermed omsättningslånet förändradt från sådant till likhet med andra, som böra fullt betalas på förfallodagen. Om för Riksbanken utfärdas ett så ovilkorligt stadgande, att genast lagsöka för omsättningslån, och öfriga banker icke följa exemplet, så måste följderna blifva att alla de, som behöfva omsättningslån, måste vända sig till de enskilda bankerna, för erhållande af sådana lån. Är det detta man vill åstadkomma, så medgifves gerna att den föreslagna förändringen är egnad att leda dit; men då borde det rätta skälet uppgifvas och den önskade påföljden framhållas. I stället har Utskottet anført såsom skäl, att brist på punktlighet och noggrannhet i likvider blifvit en vana, hvilken Utskottet funnit så ond att för dess utrotande det är nödigt, att hvarje Riksbankens gäldenär skall prompt lagsökas genast efter förfallodagen.

Jag anser denna vana hvarken så allmän eller så ond, som Utskottet velat finna den, och hemställer derföre,
att förutnämnda stadganden bibehållas oförändrade».

Vid punkten 30:o af Herr *Agardh*: »Då jag anser att öfverföringsrätten ifrån äldre kreditiv till nytt bör vara beroende dels af det sätt, hvarpå kreditivet blifvit begagnadt, dels af den säkerhet, som för det samma är ställd, så skulle jag önska att Utskottets förslag endast fått följande utsträckning: Det må bero af Fullmäktige att, der den för kreditiv ställda säkerheten anses dertill kunna föranleda, medgifva öfverföring af kreditivskuld ifrån gammalt kreditiv till nytt, utan att någon öfverföringsavgift derför må beräknas».

Vid punkten 34:o:

af Herr *Agardh*: »Enligt terminologien inom Riksbanken finnas flera slag af depositioner (man jemföre t. ex. i revisorernes berättelse §§ 24 och 25, samt § 44 om de olika »depositions»belopp, som för olika räkningar emottagits). För några af dessa betalas ränta, för andra icke. Några emottagas och bokföras i Bankens Depositions-kontor, andra i Diskont-kontoret — depositmedel mot ränta (se § 91 i Banko-reglementet.)

Bankens historia visar, att under kritiska penningetider depositionsrätten varit starkt anlitad. Det ligger i sakens natur att insättningar i Depositions-kontoret hufvudsakligen begagnas af i Stockholm boende personer och af dervarande verk och inrättningar. Landsorten har en motsvarande fördel endast såvida depositioner emottagas i Diskont-kontoren. När man således gör en inskränkning i depositionsrätten i Diskont-kontoren, fräntages landsorten en dyrbar rätt. Kan det vara något som helst rimligt skäl att i denna rätt göra någon inskränkning, så länge det står Bankens styrelse fritt att till huru lågt belopp som helst nedsätta räntan? Kunna icke kritiska tider återkomma? En mansålder är ännu icke förliden sedan den tid, då man ansåg sig böra på allt sätt uppmuntra depositioner i Riksbanken! Om en enskild bank skulle inställa sina betalningar, månne det icke skulle vara en den största fördel, att under den möjligen uppkommande villervallan kunna få deponera en verklig valuta i Diskont-kontoren?

Genom det fattade beslutet har Utskottet dessutom, som jag tror, emot det uttryckliga förbudet i 2:dra § af Instruktionen för Banko-Utskottet, öfverskridit sin befogenhet. Denna 2:dra § stadgar nemligen, att Utskottet skall vid ändring af gjorda författningar i det nogaste

följa Banko-inrättningens hufvudgrunder, sådana dessa äro intagna dels i 1668 års Förordning om Banken, dels i myntbestämmningslagen och lagen för Rikets Ständers Bank; »Varande det Utskottet uttryckligen förbjudet att omedelbart till öfverläggning upptaga något som syftar till rubbning och förändring i dessa Bankens hufvudgrunder». Frågar man sig nu, hvilka äro dessa hufvudgrunder, så finnes därför redogjort på 1:sta sidan i Banko-reglementet, hvarefter på 2:dra sidan heter:

»Bankoverkets föremål, enligt ofvan åberopade beslut och förordning om Banken, är

A) i egenskap af Depositions- och Vexel-Bank.

1:o att för allmänhetens säkerhet, nytta och bekvämlighet emottaga penningar af *en hvar som sådant åstundar*, deröfver föra räkning och dem vid anfordran insättaren tillhandahålla». — — —

Genom den af Utskottet föreslagna förändringen skulle de facto nu en inskränkning göras i den åt en hvar medgifna depositionsrätten, en förändring, som med en rösts pluralitet blifvit af Fullmäktige föreslagen. Då jag tror att det af Fullmäktige åsyftade målet lätteligen kan vinnas utan att göra en inskränkning i Bankens skyldighet att fungera såsom Depositions-bank, vågar jag föreslå att momentet c i § 66 må oförändradt bibehållas, men att ett nytt moment tillägges, så lydande:

d) *På Fullmäktige ankommer likaledes att bestämma å huru stort på en gång innestående belopp ränta må hvarje särskild räkningshafvare godtgöras.*»

af Friherre af Schmidt och Herr O. Bosson Olsson.

Vid punkten 38:o: af Friherre af Schmidt, Herr Geijer och Friherre Silfverskjöld.

Vid punkten 44:o:

af Herr O. Bosson Olsson: »Utskottet har fästat uppmärksamheten derpå, att de i § 139 upptagna anslag till allmänna fattigvården i Stockholm, 1,500 R:dr, och till smärre julgåfvor åt fattiga, såväl i hufvudstaden som i orterna, 3,000 R:dr, utgöra fattigvårdsbidrag, hvilka det icke tillkommer Riksbanken att utgifva. Det lär icke heller kunna påstås, att öfriga uti samma § upptagna utgifter, utom de till bankostatens Enke- och Pupill-kassa anslagna 200 R:dr, äro af sådan beskaffenhet, att det kan tillkomma Riksbanken att bestrida dem. Huru eller

eller när de tillkommit är mig icke till fullo bekant, men jag kan icke finna att anslagen till barnhusen i Stockholm och några andra städer hafva den ringaste gemenskap med Riksbankens styrelse eller förvaltning. Då Banko-Utskottet, enligt Riksdags-ordningens 41 §, endast har att undersöka Riksbankens styrelse och tillstånd samt föreslå och gifva föreskrifter om Bankens förvaltning, är det för mig alldeles klart, att detta Utskott bör vara befriadt från att behandla anslag eller ärenden, hvilka äro så fullkomligt främmande för Bankens ändamål som de ifrågasvarande. Är det så att dessa inrättningar bero af de till 13,150 R:dr uppgående anslagen, så böra de af vederbörligt Utskott anvisas på Riksstaten och deras användande i likhet med andra statsutgifter kontrolleras, samt alldeles uteslutas från bankoförvaltningen, dit de icke höra. De till bankostatens Enke- och Pupill-kassa anslagna 200 R:dr kunna, såsom hänförliga till samma slag som de i § 140 upptagna, utföras bland dem, och § 139 uteslutas ur reglementet. Jag föreslår alltså:

att 139 § uteslutes och uti 140 § utföres till bankostatens Enke- och Pupill-kassa 200 R:dr R:mt».

Herr *Ekman* har velat anmäla, att han ej närvarit vid behandlingen af punkterna 23:o—25:o och 28:o—34:o.

Herr *Ericsson* har anmält, att han ej varit närvarande vid behandlingen af punkterna 32:o—34:o.